

YÖN

HAFTALIK GAZETE

CANIMADA
CÜŞÜK

Venizelos
diyordu ki

Girit'in elden gidişi ile Kıbrıs arasındaki benzerlik tüyleri diken diken edecek kadar aynıdır. Bütün devletler yarım asır evvel oy...adıkları oyunu, noktası noktasına aynı sadakatla oynamışlardır. Bu incelemevi de, gerçek memleket evlâtlarını itham ederlerken kime, niye ve nasıl álet olduklarını görmevenlere ithat ederim:

Kitabın adı: VENIZELOS.
Yazarı: Herbert Adams Gibbons Ph. D., Litt. D.

Bastıldığı yer: Boston and New York Houghton Mifflin Co. 1920.

Venizelos 1864'te Girit'te doğdu (S. 1). E.. büyük ideali İstanbul, Izmir ve Selanik'i hürriyetlerine kavuşturmaktır (S. 8). Ona göre Helenizm, Helen'in bulunduğu her verdi (S. 10). Ancem Türk bayrağı altında doğduğu için ben Osmanlıym ve bu səbətent ihtilalcim. En büyük gayem Girit'i Yunanistan ile birlestirmektir (S. 38). 1897 Ocak ayında Yunanlılar Girit'e ayaklandılar. 10 Şubatta Prens George torpido botları yolda. 13 Şubatta ... bin Yunan askeri adaya çıktı. Bunlar Yunan Krallı adına adayı işgal ettilerini söylediler. Büyük devletler Türk - Yunan harbini önlemek için araya girdiler. Fransa ve Ingiltere adaya çıktı (S. 24). Venizelos bunlara, ... kötilden bizi şemek daha iyidir diyor. Buna cevaben Ingiliz general Allah kahretsin, dilenci haklı diyor (S. 27). Avrupalılar göre Yunanlıların Türklerle karşı bugün saatımları deliliktr ve maskaralıktır (S. 29). Türk - Yunan harbi oluyordu. Tamamıyla maskaraca bir şeydi. Yunanlılar neticeyi peşinen biliyorlardı. Bütün ümitleri büyük devletlerin yardım iddi (S. 32). 4 Aralık 1897 de büyük devletlerin araya girmesiyle İstanbul'da bir anlaşma yapılmıyor. Buna göre adanın du-

GERÇEK YAYINEVİ SUNAR

m oka . 1 perceval
japon
kalkınması
ve
TÜRKİYE

gevrek, leziz nadir,
ridis kucukomerin
onsözüyle

Bu kitap
sözi çok edilen bir konuya
bilim düşüncesinin
aydınlığını getirmektedir
Fiyatı: 4 lira

GENEL DAGITIM :
GERÇEY YAYINEVI

Çağaloju Yokuşu, Saadet İş Hanı, Kat: 4
NOT : Tek kitap isteyenler 4 liralık posta pulu göndermelidir.
(YÖN - 022)

HAFTALIK FIKIR VE SANAT GAZETESİ

Kurucusu: Cemal Reşit Eyüpoglu
Mümzüz Boyacı - Doğan Avcıoğlu
İmza Sahibi ve Sorumlu Yazar
İşyeri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Baskıldığı yer: Güney Matbaacılık
T. A. S.

YÖN

OKUYUCUDAN YÖNDE

rumunda hiç bir değişiklik olmuyor (S. 33). Tüklerin İngilizlere tecavüz ettikleri bahane ediliyor. Derhal bütün Avrupa birleniyor. Rusya, Ingiltere, Fransa ve İtalya Türk ordusunun Girit'ten çekilmesini istiyorlar. Müslüman haklarının korunacağına vaad ediyorlar. Adanın başına da Prens George getiriliyor (S. 36). 1901 yılında ortaya bir Girit Devleti çıkarıyor. Bayrağı, pasaportu ve gürmügü olan bir devlet (S. 40). Prens George Avrupada bir geziye çıkarıyor, bütün devletlerden Girit - Yunan birliğine yardım için söz alıyor (S. 41). 20 Nisan 1905'te adada yapılan bir plebisit sonunda Girit'in Yunanistan ile birleştiği ilân ediliyor. Ingiltere, gerek ekonomik, gerek idari her türlü yardım vaad ediyor (S. 45). Venizelos, Yunan Kralı, Girit halkın arzularını nazari itibare alan büyük kuvvetler varlığıyla Girit'in bütün zeneinliğine malestelerine takdim ediyoruz v.s. diyor (S. 50). Abdülhamid'in büyük devletlere karşı yapacağı biçbir şey yoktu. Sadece prestijini kurtarmak içi Sudak körfezinde dükili bir Türk bayrağı Türkleri sembolize ediyor. Bir de Müslümanlara eşit muamele yapılacağına dair söz vermişlerdi (S. 51). 25 Temmuz 1908'de Genç Türkler bütün dünyayı dehşete salan kansız bir ihtişal yaptılar ve Anayasası ilân edildi. Genç Türklerin programı, büyük devletlerin Türkiye üzerindeki tehdîrlərini altüst etti. 1912 Şubat ayında büyük devletler bir nota yollayıp eger katılmazsa müdafâde edileceğini bildiriyorlar (S. 96). Yüzlerce gönüllü Rum, Samos adasına çıktı (S. 98). 30 Mayıs 1913'e Londra anlaşmasıyla Türkiye Girit'in Yunanistan'a ait olduğunu kabul ediyor (S. 99). Bu, ois adamlı gorusu, zekâsi hayâsi ve cesareti ile 26 enedir fırsatları iyi kullanmasının eseri (S. 99). Birinci Dünya Savaşıda İngiliz Hariciyesi, en büyük murasçı olarak kendilerine düşecek hisseyi Yunanlılara hatırlatıyor (S. 195). Venizelos harbi Türkler kazanırsa Türkiyede yaşayan 200 bin Rumun vatandaşının ne olacağını soruyor (S. 214). Yunanistan Egede'de bütün ada arası Londra ve Atina anlaşmalarına göre kendisine ait olduğunu iddia ediyor (S. 217). W. Churchill Türk mukavemeti dâhilîğü zaman İstanbul muzaffer girişini Yonanlılarla paylaşıp paylaşımıyaçığımızı noluz bulmuyoruz diyor. Zira Yunanistan Rusyadan korkusu yüzünden lizumsuz gecikmeler sebebi oluyor, diyor (S. 229). İngiliz Avam Kamarası Yunanistan harbe girdiği takdirde Kıbrıslı Yunanistan'a vermemi teklif ediyor (14 Ekim), (S. 260). League of Nation'da Venizelos, Wilson'un hemen arkasında yer almıştır. Ve Wilson, 1870'den beri ihmâl edilen Yunan sesini dünyaya duyurmaya karar vermiştir (S. 332). Yunanistan İngilteresiz olamazdı. Girit, Kıbrıs, diğer Yunan adaları ve Anadoladan beklenilen bölgeler ve Helenizm İstanbul'a dönüştü, bütün iyi rüvaların gerçek olması için Ingiltere esas faktördür (S. 334). 1908 den beri Kıbrıs da Yunanistan ile birleşmeye çalışmaktadır (S. 343). Venizelos diyor ki: Nas-

Franz Jozef Bosna - Hersek'i Avusturya - Macaristan'a kattı. 12 Ekim 1908'de Girit Meclisi, Girit' Yunanistan ile mutlak şekilde birleşti (S. 57). Türkiye bütün buntar, seyirci idi. Zira dört büyük devlet karşındaydı (S. 58). Şimdi Ingiltere, ahlâk mecburiyeti olarak Kıbrıs' Türk lere geri vermektedir. Fakat Ermen, hâdiselerini bahane ederek vermedi. Bu arada büyük devlet (1908 - 14) gayet çirkin bir politika tabibi başladılar (S. 58). Büyük devletlerin Girit'ten çekilmesi bir Müslüman katılımlı sebep olacaktı. Bunu birek dört harp gemisi sizi bekliyor dediler ve Girit'ten çekildiler (S. 60). Venizelos, Müslüman liderleri Yunanistan'a bağlı yeminine zorluyor. Yemin edilmeyince bir kararname ile Türkler Meclisinden atılıyor (S. 17). Türk parlamentosunda Mahmut Şevket Paşa Yunanistanı tehdit ediyor (S. 71). Yunanistanın 1897'deki gibi gene Türklerle savaşacak kuvveti yok (S. 79). 18 Eylül 1910'da Venizelos Pire'ye bir masal kahramanı gibi çıkıyor. Bir konuşma yapıp Yunanistanı mânen ve maddeten kalkındırıp onu Doğu medeniyetin öncüsü yapmak isteyen benimle işbirliği yapınız, diyor ve 18 Ekim 1910'da Başbakan oluyor (S. 83). Türk - İtalyan harbi Yunanistanın yeniden sınırlarını kabartıyor. Girit'te Türk katılımı başlıyor. 1912 Şubat ayında büyük devletler bir nota yollayıp eger katılmazsa müdafâde edileceğini bildiriyorlar (S. 96). Yüzlerce gönüllü Rum, Samos adasına çıktı (S. 98). 30 Mayıs 1913'e Londra anlaşmasıyla Türkiye Girit'in Yunanistan'a ait olduğunu kabul ediyor (S. 99). Bu, ois adamlı gorusu, zekâsi hayâsi ve cesareti ile 26 enedir fırsatları iyi kullanmasının eseri (S. 99). Birinci Dünya Savaşıda İngiliz Hariciyesi, en büyük murasçı olarak kendilerine düşecek hisseyi Yunanlılara hatırlatıyor (S. 195). Venizelos harbi Türkler kazanırsa Türkiyede yaşayan 200 bin Rumun vatandaşının ne olacağını soruyor (S. 214). Yunanistan Egede'de bütün ada arası Londra ve Atina anlaşmalarına göre kendisine ait olduğunu iddia ediyor (S. 217). W. Churchill Türk mukavemeti dâhilîğü zaman İstanbul muzaffer girişini Yonanlılarla paylaşıp paylaşımıyaçığımızı noluz bulmuyoruz diyor. Zira Yunanistan Rusyadan korkusu yüzünden lizumsuz gecikmeler sebebi oluyor, diyor (S. 229). İngiliz Avam Kamarası Yunanistan harbe girdiği takdirde Kıbrıslı Yunanistan'a vermemi teklif ediyor (14 Ekim), (S. 260). League of Nation'da Venizelos, Wilson'un hemen arkasında yer almıştır. Ve Wilson, 1870'den beri ihmâl edilen Yunan sesini dünyaya duyurmaya karar vermiştir (S. 332). Yunanistan İngilteresiz olamazdı. Girit, Kıbrıs, diğer Yunan adaları ve Anadoladan beklenilen bölgeler ve Helenizm İstanbul'a dönüştü, bütün iyi rüvaların gerçek olması için Ingiltere esas faktördür (S. 334). 1908 den beri Kıbrıs da Yunanistan ile birleşmeye çalışmaktadır (S. 343). Venizelos diyor ki: Nas-

BASINDAN

Yeni Tanın

ACINACAK ADAM

Aziz Nezin

Gerçekten acımacak, çok acımacak bir adam oldu. Fes gilyen zamanlarda, öğrenciler aley etmek istedikleri arkadaşlarını basından fesini kapar, birbirlerine atarları. Fes kapılan çocuk, bir ona koşar, bir buna atılır, bir öteki bir berikine. Ortada perşen olur, ağlamaya, yalvarmaya başlar. O, fes kapılan çocuktan daha da acımacak durumda. Ne var ki, kendisi istedi bunu.

Elbette bütün gazeteler okumadığınız için ne mutlu size görmemiş olduğunuzu sandığım bir gazetedeki bir başyazısından alacağım aşağıdaki parçalara dikkatinizi çekeceğim.

Saadettin Bilgic'in ve grupumun desteklediği söylenilen gazetedir bu. Başyazının başlığı şu: «Teslim ol!»

Okuyalım da, kimi teslim alacaklarını anlıyalım:
«Silâha, paraya, silpheye değil, imâna teslim, ol!»
Yazıştı böve başlıyor. Demek ki, teslim almak istedikleri adam, silâha teslim oluyormuş, paraya teslim oluyormuş, silpheye teslim oluyormuş, ama imâna teslim olmuyormuş, yanı imânsızın biri...

Saadettin Bilgic'in desteklediği söylenilen gazetenin, silâha ve paraya teslim olduğunu söylediğii bu hnânsız adam kim ola? Biraz daha okuyalım yazısı, belki anlarsız kimi teslim almak istediklerini:

«Kibre, riyâya, acze değil iz'ana teslim ol!»
Demek, teslim alacakları adam, kibrîl, iklyüzlü, âciz, illâtelik iz'ansız... Bu adam kim ola? Yazış, okuyalım da biraz daha, belki anlarsız:

«Kaderin sevkî ile ticarette veya siyasette bir belirli noktaya gelmiş olmak hakikatte «Olmak» veya «Ermek» değildir.»

Hummum!, Demek, Saadettin Bilgic ve grupumun desteklediği söylenilen gazetenin teslim alacağ adam, kendi gücü ve hakkıyla değil «Kaderin sevkîyle ticarette yükânlâ tutmuş, siyasette de yükseldi», ama hakikatte «olmamış»mış. «Erlik» değilmiş... Bildiniz mi, kim teslim alacakları? Isterseniz biraz daha okuyalım, belki tanırsınız:

«Ulaşan noktalardaki yerler, köpek besiñerek, onları zaman zaman namuslu insanların üzerine salırmakla değil, akillâ, basiretle, imânnı, ihâsin icaplarına teslimiyetle muhafaza edilebilir.»

Demek, bu teslim alacakları adam, köpek besiliyormuş, ya ni köpek gibi kullandığı adamlar besiliyormuş ve bu köpekleri namuslu insanların üzerine kuşkutuyormuş...

Anlayabileğiniz mi kimi teslim alacakları? Evet, okuyalım biraz daha:

«Geliniz, biz yine hulus ile piyonlara değil, efendilerine hitap edelim, diyelim ki: Bu netice asıl bir milletin himmet gayret ve çilelerinin mahsuludur. Qol yazık olur, bu neticeye, bu emege krymayınız, Komîlmız tehlîkesine karşı ittihadımız devam etsin. Ayri olduğumuz noktalarda günde tam bir namuskarlıkla milletin hakemîlinne bas voruruz.»

O asıl millet, faziletliyi faziletsizden ayırmak bahsinde çok üstün bir sañduyu sahibtir.

Yaa... Demek ki, bunlar iki bölün: Bir bölüm - kendilerince, fazileti, öbür bölüm de fazile'siz. Hele şimdilik komîlmiz tehlîkesine karşı birlik olacaklar, ama sonra günde gelince, hâkim yaptıkları asıl millete soracakları:

— Ey millet! Hangimiz faziletiyiz, hangimiz faziletsiz, hadi ayır bizi!

«Adalet Partisini yıkmak çabası bizden değil, ancak târedillerden gelebilir. Çirk yumurtaları ayıklamak milletler için haktır.»

Demek bu «teslim ol!» dedikleri adam, bir târediyimiz.

«Teslim ol!» diye bağırınlar tehdit ettilerini de gizlemiyorlar:

«Bu bir dâvettir, siyasete tehditler yatan bir dâvet.»

... Dâvetimiz bir nisan dâveti kadar mâsum, fakat, ekiyânum, gâsiib namusundan milyarlarca kere kahhâdir.»

Allâh Allâh... Atom bombasından beter bunlar...

«Teslim ol!» dedikleri «cik yumurtas» ya benzettikleri, «faziletsiz» sayıkları her kim ise, ben artık o adama acıma yapamam. Basından kapılan fesiñ yakalamak için sağa atılır, sağdan Hillir, sola atılır, soldan kakılır... Evet, hak etmeye, hak etti... Ama yine de yûrektr bu, dâyanamıyorum, acıyorum.

Ölüm nedeni anlaşlamayan yoksullar için beledive tabipleri bâliyâ gömme ranoruna ölmek nedeni olarak «fizyojîlik sefalet» diye yazalar. «Faziletsizlerin şimdilik birlik olup, ama günde gelince «faziletsiz» olduğu için ayrıcalıklarını söylemekleri ve teslim olmasını istedikleri adamın sefaletiyle, tam bir politik sefalet...

reddin Hocamı memleketileri, başlarına hangi idare gelirse gelin bunu kabul edeceklerdir. Ve Yunanlılar bu zorplarla mutlaka 25 asırlık muzaffer tarihlerini ortaya çıkaracaklardır. E-

dirne ve Izmir, İstanbul'a giden yoldur. Helenizm'in rönesansı mutlaka İstanbul'da olacaktır (S. 362).

Av. Erol Ulubelen
(Arizona - Amerika)

ABONE : Bir yıluk 62 sayı: 60
T.L. Altı aylık 62 sayı: 48
T.L. Üçüncü 62 sayı: 30.- T.L. De aylik
(12 sayı) 15.- T.L. Dur Yurt dış
abonmanlarında 20 bedellere ayrıca
posta pulu ücreti kadar ilâve yapılır.
Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 TL'dir.

BAHAR SÜTUNDA SATIL
LAN : en 35.- T.L. en 45.
reklâmalarla kitabı dânilar için özel
indirimler yapılır İlâve reklâm
ra yâmişmasundan ôduru hiçbir
sorumluluk yüklenmez.

YÖN, 4 SUBAT 1966

BAKİŞ

KOMPRADOR DİNCİLİĞİ

Komprador, Portekiz dilindeki «comprador» kelimesinden gelme bir söz; «alıcı, satın alan adam» demek. Çin limanlarında çöreklenip Asyanın bu yoksul ülkesini sömürmeye koyulan yabancı şirketler ve Batılı konsolosluklar, kendi hizmetlerinde çalıştırıdıkları insanları yöneten adamlara da «komprador» demisler. Kompradorluk, yabancıların emrinde olan, ama yerli halkla is gören adamların unvanı hâline gelmiş. Sömürmenlere de nek elverişli gözükmüş bu usûl. Yerli hizmetkarlarıyla ve halkla doğrudan doğruya kendileri uğraşmaça kalksalar, yüzlerine gözlerine bulastıracaklar: ne verli halkın dilini bilirler, ne yol, ne de yönetime. En ivisi, zavallı Cinlilere söylemeyecek sözleri, çevrilecek dolanları, ucuza koparılmak malları, pahali satılacak esyayı önce komprador Cinliler bildirmek ve gerisini ona bırakmak. Komprador, yerli halkın zayıf taraflarını, kandırılma yollarını çok iyi bildiği için, ne yapıcı vadır, Avrupalı efendilerinin kârlı işler cevirmesini kolaylaştırmış. Yüzü gözük, kılıç kıvafeti ve davranışları da Batılılardan çok, yerlilerinkine benzediği için, onun söylemediği sözler, cevirdiği dolanlar, ucuza konardığı ham maddeler ve nahlîva satıldığı yabancı mallar pek bîvîk tenki doğurmazmış. Sömürmenler, «bu adam ne de olsa bizden; herhalde bizi yabancılar gibi aldatıp soymuyordur» derlermiş.

Komprador tipine, bugün de, Batı bovunduruğu altında kalmış Asya limanlarında rastlamak mümkün Pusnucu, samanlı ve hancerli filmlere merakınız varsa görmüşsinizdir. Kirli işler ceviren Avrupalı Hong Kong'dan Macao'ya gecince, kendisini iskeleye nis bîvîk ve nis sülhîli bir adam kısaltır. İste komprador, o tînîn biraz daha terbiyeli ve okumusudur.

Ama, «disa usaklık, içe efen-dilik» şeklindeki bu cins geçinme yervilüzdünde o derece yavşın ki, «komprador» sözü, artık, Batı kapitalizminin bütün ülkelerdeki verdiği temsileşlerine verilen addır. İspanyolcadâ da avnî anlama geldiği için sözün nek uygın dütüdü Lâtin Amerika hâsta olmak üzere, Afrika, Uzakdoğu ve Yakın doğu bugün kompradorlarla dolu. Bazısı devlet adımı nozundadır, ama vadisi is, kökü disarda bir sömürmenin içeriğindeki politik koşullarını hazırlamaktan öteye geçmez. Bazısı sanavici gibi gözüktür, ama bîvîk beceribildiği sev, ambalaj sandığı içinde şelen yabancı narçaları birbirine vidalavî «verli teknik» zaferî dîve vitturmakta iharottır. Bazısı, «ben olmasam tarımdaki üreticilerimiz ac kalır dîve konusur; aslında yerli ham maddeleri ucuza kaaatio yabancı alıcılarla devretmek pesindendir. Yabancılar karşısında kızarıp bozaran, verlere sürünen yüzleri, içeriye çevrildiği zaman en alımlı gülümsevislere ya da «erektiśinde», en inandırıcı sertliklerce bürünür, ağızlarından ulusal ve dînsel duvguları gicikleyen sözler eksik olmaz.

Türkiye, son aylarda, kompradorluğun en pis ve alçakça oyuncu-

larından birine âlet edilmek istenmektedir. Bugünlerde, dînsel inanç ayrılığı gözetmeksızın, kendi ülkesini ve kendi halkını seven bütün Türkleri bu oyuna karşı uyarmak her akı baþında insanın görevi olmalıdır. Sahte milliyetçilik sloganlarıyla bezenen komprador dînciliğinin korumağa yöneldiği sey, ne ulusal değerlerdir, ne de dînsel duygular. Belki de kampanyayı körükleyenlerin bile farkedemedikleri asıl amaç, bu ülkenin halkını biraz daha sovmaktır.

YENİ TEHLIKE

Türk toplumu içinde lâikliğin anlamı, yeri ve rolü bakımından çeşitli sorular sorulabilir. Konu, bir iki cümleyle, üstünkörü birkaç formülle gecistirilemeyecek kadar derin ve geniş. Ama, bugün, dîni kullanarak varılmak istenen bir amâc var ki, onu bütün eziyatlılığıyla ortaya koymak ve toplumun kaderine sahiplik edenleri bu noktada uvarmak erek.

Baþbakanın tenkid konusu olan son yazısı, ilk bakışta dikkati çekmeyen çok büyük bir tehlikein başlangıç noktasıdır. Din, Türkiye'yi ekonomik bağımsızlığa kavuturmak, Türk halkın yabancılarca sömürülmesini önlemek için çalışanlara karşı, önleyici, durdurucu ve geriye itici bir kuvvet olarak çıkarılmak isteniyor. Türk tarihinde, dinin kişi veya zümre iktidarıını sürdürmek amacıyla kullanılmışlığını gösteren örnekler sayıl芻ak kadar çok. Dîni insanların iç dünyalarından alıp sosyal dilzîni yenileştirme ve uygarlaştırma çabalarının karşısına bir yeryüzü güci olarak dikmek de sık sık başvurulan bir yol. Nihayet, Kurtuluş Savaşı sırasında, yabancı boyunduruğuna girmiþ bir Osmanlı tahtına

razi olanlar, dîni milliyetçiliğe ve politik anlamda ulusal bağımsızlığı karşı bile kullanmaktan çekinmediler.

Demirel'in dil, düşünce ve anlatış bakımından pek zavallı olan o acaip yazısı ise, aslında, bütün bunların da ötesine geçerek, ekonomik kurtuluş savaşına karşı yeşil bayraklı orduları yeniden işbaşına çağırın bir zihniyeti yansıtıyor. Bu ülke halkın özgürüğe, uygarca yaşamasına, bağımsızlığını kazanmış sonraları, ürünne, madenine, petrolüne, kısacası ekmeğine göz koyanlar da nihayet dîni kullanmağa karar verdiler.

İlk bakışta, görülen amaç, dînsel finansları ve lâiklik konularında yeniden bir tartışma açarak, dîne inananlarla inanmayanlar, din eğitimini gerekli görenlerle gormeyenler, lâiklik bakımından Anayasalla kurulmuş dengeyi yeterli sayanlarla şaymanlar arasında bir çatışma yaratmak. Önde Baþbakan olmak üzere, bütün sorumluların elbirliği, ya da göz yummasyyla, Türkiye'dinden yana olanlar ve «din düşmanları» diye ikiye ayrılabılırse, bu ülkeyi istenen yollara sürüklemek hayli kolaylaşacak.

EKSIK UYARMA

Ankara Üniversitesi'nden iki Fakültenin bildirisî, böyle bir tehlikein ancak başlangıç noktasını ortaya koymak bakımından bir anlam taşıyor. Yoksa, tehlikeyi bütünüyle belirtebilmek ve yeterli bir uyarıda bulunabilmek için, gerçekleştirilmek istenen asıl amacı bütün çiplaklııyla gözler önüne sermek gerekir.

Mümtaz Soysal

Şimdi beliren ve yeni olan tehlîke, dînin yapısı ve toplumun gelenekleri dolayısıyla, eskidenberi var. İkinci de, manevî silâhlanma, toplum kalkınması, 4 K sistemi, barış gönüllüleri falan gibi, son yıllarda dışarıdan sık sık telkin edilen bir yol. Atlantik ötesindeki koruyucu meleklerimize kalsa, Türkiye'yi sanavilesmekten alkyacak bütün çıkmazları birer birer denememiz gerekecektir.

Kompradorlar, Türkiye'deki ekonomik ve sosyal uvanı sürdürmek için, artık «Ruslar geliyor, milliyetçilik elden gidiyor» gibi ferveflar para etmeyeince, son silâh olarak din kavgasını denemege karar vermişlerdir. Sosyal görüşleri savunmanın Sovyet ajanlığı olmadığı 27 Mayıs'tan sonra açıkça ortaya konduktan sonra, milliyetçilik de «ekonomik milliyetçilik» olarak geri tepti. Din tartışmalarını kıskırkı dînsel duvguları körükleyerek halkın bölmek, arkasından da, maden, petrol, ulusal sanayi konularında ekonomik bağımsızlık savası veren düşünürleri, yazarları, öğrencileri, öğreticileri, dürüst yöneticileri ve uyank politikacıları kutsal inançlar üzruna susturulması gereken hedefler gibi göstermek: kompradorların elinde kalan tek silâh bu. Tipki, Vahdet'in, Ingilizlere hoş görünmek için Mustafa Kemal üzerine softa orduları salması gibi.

İnsan bu içgenç oyunları ve aktörleri gördükten sonra, kendi dînsel inançları ne olursa olsun, Batı emperyalizmine karşı kukreyen bir Mehmet Akif'e daha fazla saygı duyuyor.

ÇANKAYADA BOŞLUK

Cumhurbaşkanı Gürsel'in ar-
tan rahatsızlığı, Ankara'da bir
kuşku ve güvensizlik ortamının
büyük stürlüğünü apacak orta-
ya koydu: «Zorla mı götürlü-
yor?» dendi. Gezide kimin par-
mağı olduğu müthiş bir şüphe-
ciliğe araştırdı. «Hava muka-
lefeti»nın altında, ciddi «karşı
baskılar» sezildi. Büttün politi-
kacılar, tip ordinaryüslü kesil-
mişlerdi. Bir kısmı, «Neden A-
merika da İşveç değil» diyor-
lardı. Bu tip tedavinin en iyi
Avusturya'da yapılacağı iddia
ediliyordu. Bir kısmı, «Bursa As-
keri Hastanesinde yer hazırla-
mıştı. Bu Amerikayı da kim
gitarı» sorusunu soruyordu.
Sonra uzun tıbbi tartışmalar
başlıyordu. Yurt içinde de aynı
tedavinin yapılabileceği söyle-
yordu. Gerekirse yabancı uz-
manların buraya çağırılabilcegi
haturlathiyordu. Gürsel'in ra-
hatsızlığının başlangıcında Ame-
rika'dan tip otoritesi Prof. A-
dams celibimmiş miydi? Tip
otoritesi kesilen politikacılar, bü-
tün işin 20 bin liralık bir alet-
le halledileceğini ve bu aletin
pekiş Çankaya Köşküne kuru-
läbleceğini söyleyordular. Hu-
kukçuların da, özel madsatla
yurt dışına çıkışın Anayasamın
ruhuna aykırı düşülgünü söyleyenler vardı. Daha heyecanlı-
ları, «Atatürk, her şeye rağmen
yurt dışına çıktı mı» diyorlardı.
Gezinin altında, tıbbi ne-
denleri aşan çok seytancı he-
saplar yattığını inananlar az de-
ğildi. «Neden Johnson'un mek-
tubundan sonra Johnson'un
özel uçağı» sorusu zihinleri ra-
hatsız ediyordu. Johnson mek-
tubundan hemen sonra aynı u-
çakla İnönü'nün Washington se-
yahati unutulmuştu. Havada tam
bir kuşku ve güvensizlik hâ-
kimdi. O kadar ki, Millet Me-
clisinde bir ölçüsüz söz, derhal
kavgaya sebep oldu...

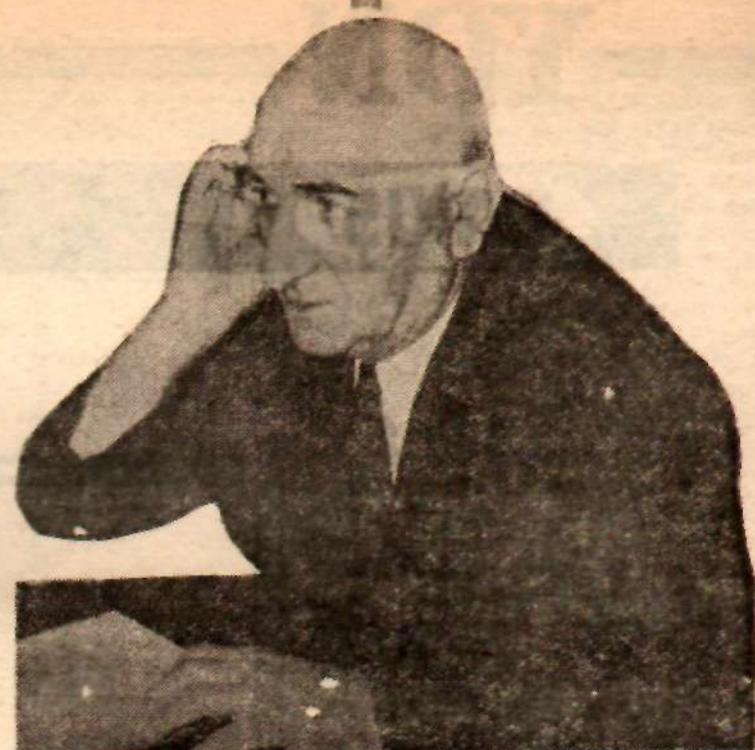
Olay, Başbakan Demirel'in,
elinde profesörlerin Amerikada
tedaviyi zorunlu gören raporu
olduğu halde, parti temsilcileri-
ni teker teker kabul ederek durumu
anlatmasıyla açığa çıktı. Başbakan,
nedense Tabip Senatörleri unutmak gafletini gösterdi. Tam bir kuşku ve güvensizlik
ortamında vuku bulan bu «unutulmuş», eski ihtiialcilerin bir baskın coşkuluğunda Çan-
kaya'ya akmasına yol açtı: «Gür-
sel, kendi izası ile mi zidivor-

du? Yoksa baskı altında mıy-
di?». İnönü ile istişareden son-
ra otomobillerle Çankaya'ya çı-
kan Tabip Senatörler, Köşkte
herkes cil yavrusu gibi dağıldı-
ğı için sadece bir yüzbaşıyı bulabildiler ve onu sıkıştırma sor-
guya çektiler. Aralarından sec-
tileri bir heyet de Gürsel ile
konuştu. Gürsel, «Kendi rızam
la gidiyorum» dedi.

Aşında, çikan bir sürü söyle-
tiye rağmen, Demirel de ra-
hatsızdı. AP Genel İdare Ku-
rulumda, büyük bir samimiyetle,
«Bir sürü meselenin yanında,
bir de bu çıktı» diyor. Bazi
kararnamelerin imzasında ufak
tefek gişelikler ertesinde da,
Demirel'in Cumhurbaşkanından
bir sikayette yoktu. Nihayet De-
mirel'in iktidara gelmesinde Gür-
sel'in payı belli. Gürsel, De-
mirel üzerine kol-kanat germis-
ti. Demirel de Gürsel'in karşı-
sında uslu bir çocuk gibi dura-
rak ve elini saygıyla öperek dü-
şüncelerini kabul ettirmeyi bili-
yordu. Genel Sekreter Nâşir
Zeytinoğlu, AP iktidarının sağ-
lam bir destegini teşkil ediyor-
du. Bu savededir ki Topaloğlu
ve Yalabık'ın yanı sıra valilerin
hallaç pamuğu gibi atılması, bü-
yük güçlüklerle üframakszın
mümkün olmuştu. Yeni değişiklikler de, bir kısım endişeleri-
ni sıfırla bire, herhalde gerçek-
lestirebilecekti. Çankavada da-
ha uysal bir davranış, iktidarn
islerini kolaylaştırmak söyle dur-
sun, ihtiial liderini prestijinden
yoksun bırakarak, kararların
çok daha şiddetli tenkidine vol
açılıdı. Bunun içindir ki De-
mirel, «Bir sürü meselenin va-
nında, bir de bu çıktı» demek-
tediydi. Ama herkesin bildiği zi-
bi, bu mesele, bugün değil çoktan
çıkılmıştı. Çankaya'da uzun
sure bir yarı boşluk vardı. Başkan Gürsel, hasta olduğunu
ileri sırerek zaman zaman istifa etmek istiyordu. Zeytinoğlu,
Gürsel'in bu kararını bildirince Demirel telâşa kapılmış ve Gür-
sel güçlüğü karanından döndü

rülebilmisti. Fakat bu durumun
halli demek değildi. Af kanunu
tasarı gibi meseleler, Gürsel'i
son derece üzüyor ve istifayı is-
tiyordu. Bu duruma, başta Zey-
tinoğlu olmak üzere, çare aran-
yanlar vardı. Nihayet konsültas
yon fikri bulundu. Şimdi affi
tas dik Atasagun'a kalmıştı.
İnönü ve CHP, bu yüksek ma-
kama duyanın sayının elverdi-
ği ölçüde, Gürsel'in davranışları
sını sık sık tenkit ediyorlardı.
«Gürsel'in yerine Sunay gele-
cek baylı süredir istilen bir
söyletti iddi. CHP, Sunay'a, onu
Cumhurbaşkanı yapma düşünsesi
ile, senatörlük teklifi etmiş-
ti. Esen Anavasa'ya göre, Gür-
sel vedi yıl için başkanlığı
zählendi. Ve veniden seçilmiş mi-
mlân değildi. Mesele, nihayet bir
noktaya kadar gecektirilebilecek

Gürsel'in rahatsızlığının ar-
tık resmen kabul edilmesi, «Cum-
hurbaşkanı kim olacak» sorusu
nu ön plâna çıkardı. Bugünkü
iktidar gibi, «Boyle gitse» bi-
çiminde kısa vadeli düşünme-
yen büyük kuvvetler de, Hükü-
metin bir iki ay içinde akl al-
maz ölçüde yürüdü. Gözünde
Çankaya'da prestijli ve an-
layışlı bir kişinin varlığı zo-
runlu saymaya başlamışlardı.
Bu prestijli kişi, İnönü olamaz-
dı. İnönü, evine çekilde dahi,
Türk politikası üzerinde büyük
aşırılık hissedilen bir kişiydi. I-
nönü'nün Cumhurbaşkanlığı, re-
jimin ister istemez parlamenten
olmakta çırık prezidansivel sis-
teme dönüşmesi demekti. Buna
ne büyük, ne de küçük kuv-
vetler rıza gösteribiliyordu. Ali
Fuat Başgil tipi, ya da çok da-
ha uysal bir AP'linin Cumhur-
başkanlığına gelmesi de düşünü-
lemezdi. Parlamenten sistemi re-
geji sorumsuz bir mevki olma-
sına rağmen, Türkiye'de oldugu
gibi oturmamış bir rejimde,
Cumhurbaşkanlığının önemi bül-
yüktü. Buna, Türk politika ha-
yatında ağırlığını duyuran par-
lamento içi, parlamento dışı ce-

bir alevli davadır. Böyle zor bir
ortaında, bir de Çankaya işi çok
mehmet. Başbakan Demirel, «Bir
sürü meselenin yanında, bir de
bu mu çıktı» demekte haklı-
dır.

KIBRIS

Mücahitlerin Dönüşü

Kıbrıslı genç mücahitlerin fizîn
tülü dönüşlerinin verdiği ümit-
sizlik içinde Türk Cemaati Baş-
kanı Rauf Denktaş, su samimi
beyanatı veriyordu: «İki yıldan
beri Türkiye'den takviye gelme-
yenin çocukları anavatana dön-
mek surûnda kaldılar. Daha ge-
lecekler de var. 1964 ve 1965
yıllarında liseyi bitirmiş olan ve
dağlarında kahramanca, yıl
madan savaşan 3 bin lise me-
zunu Türk de Universite tâ-
sili için Türkiye'ye gelmeye te-
sibbüs etmişlerdir. Yakında on
lar da gelince, Adada tek bir
mâlcâhit kalımıyacak, papaz da
muradına erecektir. İşte bu bir
cözümmedir. Daha ne kadar bek-
leyeceğiz, diye çocukların baş-
ını etini yediler, ben de onla-
ra hak veriyorum».

Görildüğü gibi, Çankaya'da-
ki boşluk, kolay kolay doldur-
labilecek gibi deejildir. Politik
ortam, kuşkulu ve güvensizdir.
En ufak mesele bülümektedir.
Af ve seçim kanunu gibi nisbe-
ten ikinci plâna meseleler bi-
le, çözülmeli çok güç dâvalar
haline gelmektedir. Hayat pâha-
rî ve Kıbrıs, iktidarların be-
lini bükerek iki kocaman mese-
ledir. Radyoya dokunmak ayrı

Hükümet çevrelerinin «yâlik-
sek mili menfaatler» gereklisi-
le meseleinin üzerinde durulma-
masının istemelerine rağmen, acı
gerçek Denktaş'ın bu sözlerinde
yatmaktadır. 8/9 Ağustos 1964
bombardimanından sonra, genç
mâlcâhit bir Türk çıkarması
bos vere beklemiştir. Bombardimanın
gerisi gelme-
yince bir moral çöküntüsü baş-
ladı. Geri alınlamaları istediler.
Kıbrıslı liderler, bir de-
ğişitmenin uygun olacağım
düşündüler. Mücahitler dönecek,
yerlerine yerleri gelecekti. Ne
var ki, Türk Hükümeti aneak

YAS ÇAĞRI

Bâime onlarına uçağına necek navi olursa olsun,
Kara topraklarında kıl be.
Görmedin mi neler yazdı apacı,
Ne güzellikler aldı çorak bayırlarından yillardır,
Olma artık kıl be.

Yıldızlar da, Tanrılar da çok uzak,
Yurttan Ütesi el be.
Anadolunun ak güvercinleri var ya kırk bin köy,
Seni nereye istesen iletebilir,
Anadolu dağlarınıca ol be.

Varlıklı yokluğun arası gece gündüz,
Bir ince kıl be.
Kalmasa bile, bir tek başka umut kalmasa bile yiğidins,
Kişi bir kez ölüslüslüzlüklerde doğru,
Ol be.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Dr. Fazıl Küçük
En kuvvetli aday

Dr. Fazıl Küçük
Zamani mi seğemedi?

gece karanlığında gerçekleştirilebilecek bir değiştirmeye hareketini uygun bulmadı. Moral kırıklığı içinde bulunan mücahitlerin daha fazla Adada bekletmek de sakincalı olmaya başlamıştı. Çaresiz, Birleşmiş Milletler aracılığı ile, Makarios'a başvuruldu ve Makarios'un «yüksek müsaade adeleri» ile, mücahitler, «Aman nüziyatı açıp konuşmasınlar» torkuyla alınan siki tedbirler altında anavatana döndüler. Makarios da Atina'da yaptığı basın toplantısında, «Türk birliliği çekilmesi ve hatta Kıbrıstaki Türk asilerin (mücahitlerimizi kastediyor!) Adayı terk ederim» sözündeki çok ihtiyatkâr sözlerin ezaferini kutladı.

Ankara'ca ise Hükümet yetkilileri, artık bikkinkî veren kapadayı nutuklar atmaktan devara ediyorlardı. Yalnız Dışişleri Bakanı Genel Sekreteri Bavlukem, «Mücahitlerin bir kuvvet kaybı olmadı. Zaten Kıbrıs, Yunan ve Rum askerleri ile donanmış durumda. Bugün Yunan ve Rum askerlerinin bir tecavüzünü, 4-5 yüz mücahitin ölümesi diye bir şeyle düşünebilir» demektedir.

Mücahitler ise üzgün ve kırındı. 1964 yılında Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinden ayrılarak bir motorla Erenköy'e çıkan Baþh Ahmet Fazıl, acı gerçek bütün açıklığı ile anlatmaktadır: «4 Ağustos günde başlığımızda Türk jetlerini görmeye, testim olmaya ramak kalımıstı. Üç gün açıkla mücadele ettiğim Rumlardan yanastıkça yanaşmamış Tam bu sırada sanki gök yaradı, Türk jetleri peydah oluverdi. Bizdeki sevinci görmeyin. Kucaklaşıp ağlamaya başladık. Rumlar ve Yunanlı resmi askerler çil yavrusu gibi da...». Bir jetlerin gerisi vardır zannettik. İşte hep bu zanla iki yıl bekledik. Fakat limitlerimiz bosa çıktı... Ne gelen vardi, ne giden... Bari dedik tâhsilimize devam edelim, bu iş galiba burada bitti.

Kültük, geçen yıl, bizi çığırın dedik. Türkiye meger Makarios'a müracaat etmiş ve bizim Adadan çıkışın Türkiye'ye sağ salım gidebilmemiz için garanti istemiş. Bu, bilseydik, gelmezdi. Bu bizi bozdı. Şimdi orası çarpışan 1964 ve 1965 hâle mezunu arkadaşlar da Üniversite tahsili vadivâk üzere Türkiye'ye gelmeye kalktılar».

SİMDİ NE OLACAK?

Mücahitlerin geri çekilmesi, Fazıl Küçük'ün anormal bir biçimde İngiliz hastanesine kaldırılmasıyla aynı zamanda rastlandı. Fazıl Küçük'ün intihar ettiği söyletileri vâvildi. Dışişleri Bakanlığı sözleşsü bânu derhal yâzınla. Küçük bir genel kontrol için hastahaneve vâtmıştı. Faat zamanı çok kötü seçilen on gene kontrolun zeden Ingiliz üssündeki bir hastahanevede yapıldı. Üsse neden helikopter giidiðiği pek anlaşılmadı. Olayı, Kıbrıslı liderlerde vakanlığı bilinen Hükümet'in Küçük kardeþi Yeni Gazete, Türk Hükümetinin politikasında bir yumusama olarak yorumladı:

«Erenköylü mücahitlerin dönüsü Dr. Fazıl Küçük'ün hastahaneye kaldırılmışlığı birleşince, Türkiye'nin, Kıbrıstaki sertlik taraftarı Türk, bir kenara çekerek, veni bir Kıbrıs politikasının hazırlığı içinde olduğunu düşünmemek mümkün değildir. Sertlik taraftarları, bir kenara itildiklerine göre, bunun daha yumuşak bir politika olacağını söylemek yanlış sayılmasa gerektir».

İngiltere'nin Atina, Ankara, Lefkoşa temsilcilerini Londra'ya çağırması, bu arada İngiliz Hükümetinin dâvetlisi olarak Suat Hayri Ürgüp'ünün ve Kıbrıs Dışişleri Bakanı Kipriyanunun Lindra'da bulunması ve hattâ

Makariosun da Atina'dan önce Londra'dan geçmesi, Kıbrıs için bizim çok yumuşamamızı gerekten oazu diplomatik faaliyetlerin geliştirilmekte olduğu infibâni uyandırmaktadır. Atina'dan da, Yunanistanın hudduta vereceği toprak tâvizi karşılığı, Kıbrıs üzerindeki hakimizden vazgeçmemizi öngören planlar hazırladığı haberleri gelmektedir. Bu gizli diplomatik faaliyetler hakkında açık bir fikre varmak hemiz mümkür değil. Dışarıdan görünen durumun parlak olmadığıdır. Makarios hiç bir şekilde müzakereye yanaşmayaçğını tekrar tekrar açıklamaktadır. Birleşmiş Milletler kararıyla, Zürih ve Londra anlaşmalarının kalktığı i-nancındadır ve uzun süredir bir tutâlik politikası ile Türk cemaatinin çözülmescini ve «İşbirliği» veni Türk liderlerinin işbaşına gelmesini sağlamaya çalışmaktadır. Makarios, Atina'daki basın toplantısında, «Ada Türkleri ile görüşmeye hazırım. Anıkt bu görüşmeleri aşı olmam ve resmi sıfatı bulunmamasına rağmen Ada Türkleri tarafindan çok sevilen Dr. Ali İhsan gibî sahîslarla yapabilirim» demektedir.

K.bris'ta bugün bir çözülmeye teklimesi ciddi olarak mevcuttur. Ve bu çözülmeye vuju olursa, dört elle sarıldığımız Zürih ve Londra anlaşmaları ne işe yarıyacaktır ki?

Mart ayı vakıfı makânlarda Türk jetlerini görmeye, testim olmaya ramak kalımıstı. Üç gün açıkla mücadele ettiğim Rumlardan yanastıkça yanaşmamış Tam bu sırada sanki gök yaradı, Türk jetleri peydah oluverdi. Bizdeki sevinci görmeyin. Kucaklaşıp ağlamaya başladık. Rumlar ve Yunanlı resmi askerler çil yavrusu gibi da...». Bir jetlerin gerisi vardır zannettik. İşte hep bu zanla iki yıl bekledik. Fakat limitlerimiz bosa çıktı... Ne gelen vardi, ne giden... Bari dedik tâhsilimize devam edelim, bu iş galiba burada bitti.

Nükleer uçaklar ve İş partisi

Nükleer silâhların topraklarımıza yerleşmesine, Türkiye'deki Amerikan uluslararası kalkan nükleer silâhlarla yükli uçakların tehlikeli geziler yapmasından akhâl almadır. Bir fürtüsuzlukla seyirci kalmaktayız. Amerikan uluslararası sayesinde yüz milyonlarca dolar kazanan diktatör Franko dahi, bu konuda bizim kayıt sizliğimizi göstermiş değildir. Geçen hafta sonunda Bakanlar Kurulunun 12 saat süren toplantılarından sonra Hükümet söz cüsi, Amerikan nükleer bombardıman uçaklarının İspanya üzerinden uçuşlarını yasaklandı. Fazıl Küçük'ün intihar ettiği söyletileri vâvildi. Dışişleri Bakanlığı sözleşsü bânu derhal yâzınla. Küçük bir genel kontrol için hastahaneve vâtmıştı. Faat zamanı çok kötü seçilen on gene kontrolun zeden Ingiliz üssündeki bir hastahanevede yapıldı. Üsse neden helikopter giidiðiği pek anlaşılmadı. Olayı, Kıbrıslı liderlerde vakanlığı bilinen Hükümet'in Küçük kardeþi Yeni Gazete, Türk Hükümetinin politikasında bir yumusama olarak yorumladı:

Olay, uçağın enkazını ara-

Amerikan Yardım Teşkilâtının tavsiyesinden soura Yardım Konsorsiyumu da Türkiye'ye öğüt verip:

«Kalkınma hızını yüzde 6'ya düşürün» dedi.

Türkiye'ye böyle bir tavsiyede bulunmak gereklidir? Türkiye zaten ortalama yüzde 6 kalkınma hızı üstünde yükselsebilecek bir manzara göstermiyor. Maliye Bakanı İhsan Gürgan ilk tahminlere göre, 1965 te kalkınma hızının yüzde 5,1 olduğunu bu hafta söylemiştir. Plânenin yürürlüğe girmesinden bu yana çabalama kaptan ben gidemem usulü bir çalkantı içindeyiz. İş ve dış kaynakların harekete getirilmesi, vergi reformuna gidilmesi veya dış kaynaklar dan yeterli kredi sağlanması hiçbir zaman istenildiği gibi yürümemiştir.

Türkiyenin iktisadi kalkınmasını dışardan yönetenler yüzde 6 kalkınma hızını Türkiye'ye uygun bulurlarken şüphesiz Türkiye'yi içten ve dıştan saran koşulları gözünde bulundurarak konuşuyorlar. Kalkınma hızını yüzde 6 ya düşürmek; veya kalkınma hızını käğıtta yüzde 7 olarak teslim ettikten sonra yüzde 5, yüzde 4, yüzde 3 lâzıh kalkınmak, Türkiye'ni Yirminci Yüzyıl uygarlığına yetişmekten vazgeçmesi demektir.

Cünkü Fransa, Ingiltere, Belçika gibi ülkeler bizimle aynı hızda kalkındığını kabul etsek bile aramızdaki mesafe erimiyecektir. Gerililik, ilerilik, gelişmişlik, az gelişmişlik, ifâzi kavramlar olduğuna göre bu durumda Türkiye kendisinden ilerlerde olan topumlardan daima geri ve daima az gelişmiş olarak kalacaktır.

Böylece Batılılaşma kavramı üzerine aydınlatıcı bir işkâr da vurmuş oluyor. Batılılaşmak kavramı, Batı toplumlarının bugün bulunduğu sanayi toplumu düzeyine varmak diye ele alınır, Türkiye'nin Batılılaşması ancak kalkınma hızında büyük bir artıla mümkündür. 1965 de Türkiye'nin kalkınma hızı yüzde 5'tir demek, Türkiye kalkınmayı, gerileyip demek biridir. Zira yüzde 5 kalkınma oranında yüzde 3 nüfus artışı tarafından emilmekte, geriye kalan yüzde 2lik artışı ise kalkınma yolunda emin adımlarla ilerleyen başka toplumlara göre çok yetersiz kalmaktadır.

27 Mayıs 1960 dan bu yana plânen kalkınma fikrinin salt bu bakvumlardan sağladığı fayda çok büyütür. Cünkü Yirminci Yüzyıl uygarlığına kavuþmak, nüfus ufuklara yönelik, Batılılaşmak, gibi edebiyata açık konularda rakamların kesinligiyle konuşmak imkânuma kavuþmuştur.

İsmet Paşa İktidarının düşmesinden bu yana hemen bir yıl geçmiştir. Bu bir yıl içinde İktidara sahip çıkan Adalet Partisinin sağladığı sonuçlar ortadadır. Kalkınma hızının hesabını siyasi partilerin başarıları, bakımından bir

turan bir Amerikalı çavuşun köyü külere «Hepiniz buradan kaçın, yoksa radyasyona zehirlenirsiniz» demesiyle patlak verdi. Amerikalıların o ana kadar gizlemek istedikleri sir, ortaya çıktı. Bir kaç saat içinde Madrit Hükümetine ve gazetelere, düşen uçakların içinde radyoaktif maddelerin bulunduğu bildirildi. Amerikalılar, ancak bunun üzerindeki, düşen uçak-

ta patlayacak durumda olmamış atom bombalarının bulunduğuunu açıkladılar. Neden sonra anlaşıldı ki, düşen uçakta atom değil, hidrojen bombaları vardır. Ayrıca yepen elektronik cihazlarla tezhip edilmiş roketler ve füzeler de uçakta mevcuttur.

Bu durumda Franko, Cebelitarık'ın bir NATO üssü olarak kullanılamayacağını ve Is-

oleydi. Ne kadar büyük nutuklar atılırsa atılısin, siyasi iktidarların başarısı veya başarısızlığı kalkınma hızının rakamlarında görünecektir.

Ve bu hesaplara göre, Türkiye'nin kapitalist yoldan kalkınma iddiası son beþ yıllık devre içinde yeni tecrübe bir daha fiyaskoya uğramış bulunuyor.

Türk aydınları bakımından son yılın rakamları bir başka yönden uyarıcıdır. Türk aydınları, artık Batılılaşma sorununu bir kalkınma metodu olarak ele almak zorluğun idrâk etmeli bulunmalıdır. Batılılaşma sorunu bu açıdan ele alındığında dağınik tartışmalarla toparlanacağı ve fikirlerde birleşme yoluna gideceğini açıklıyor.

Son yıllarda kadar Türkiye'nin topyekün hesabı ortaya dökülemediği için bir mutlu azınlığın Batı mukallitliği içinde yaşamış memleketimizde Batılılaşmak samîniştir. Bir fabrika kurulması, bir okul açılması, bir balo verilmesi, bir gemi alınması, Batılılaşma yolunda umut verici tezahürler sayılmıştır. Oysa toplumun topyekün hesabı tutulduğu zaman geri koşular içinde yaşayan coğuluğu ağzı bastığına rakamlarda görmek mümkündür. Bir ulusun takir coğuluğu, bir küçük azınlığın Batı refah şartlarında yaşaması için mahküm edilir ve bunun adına Batılılaşmak denirse büyük bir utan söylemiş olur. Bugün en geri sömürgeye ayma manzara hâkimdir. Komprador azınlığı metropole bağlı kentlerde Batılar gibi giyinip kuşandıkça, yiye içip dansetikçe, asfalt yollarla son model otomobillerde doluştıkça, fakir çocukların yardım derânekleri korup, Batının özel okullarında okuyup kendilerini Batılı sandıkça, o ulus ve o toplum ırzgarlık savaşında yaya kalacaktır. Ulusun bütünüyle, halkın tümüyle düşünülmeyen kalkınma fiyasko ile sonuçlanacaktır.

Nitekim Türkiye'de bu yoldan kalkınma daima fiyasko ile sonuçlanmış, daima iflas etmiştir.

27 Mayıs 1960 tan sonra gerçekler rakamlara vurulduka açığa çıktı ve kararlı manzara...

İste 1965 kalkınma hızı yüzde 5...

Yüzde 3'ü artan nüfusun yüzde 3'üne...

Ve geriye kahr yüzde 2...

Alın size kalkınma, alın size Batılılaşma...

Yüzde 2 ile uluslararası kalkınma yarışına katılmış 1965'te...

Türk atasözünde buna topal eşekle kervana katılmış derler.

İlhan Selçuk

panya üzerinde uçulamayacağıntı kararlaştı.

Uçağın düştüğü köy civarında yaşayanlar üzerinde yapılan araştırmalar da radyoaktiviteye rastlandığını gösterdi. Meseleyi kicumsemeye çalışan Amerikan Sağlık Bakanlığı yetkilileri ise, kaza alanındaki İspanyolların radyoaktiviteden deðil, fakat maden zehirlenmesinden zarar görebileceklerini söylemektedirler.

Nükleer bombardıman uçağı kazası hakkında faşist İspanyol basını uzun uzun durmuş, hatta bazı gösteriler bile yapılmıştır. Bu olaydan biraz önce Karadenizde de bir Amerikan bombardıman uçağı düşmüştür. Boğazlardan Montreux anlaşmasına uygunluğu şüpheli bir biçimde acele geçen Amerikan harp gemileri, bizim de yardımımızla ve Rus denizaltıları ile burun buruna, kayip uçağı aramışlardır. Karadeniz olayı da muhtemelen İspanyadakine benzer bir kaza idi. Ama faşist İspanya'nın aksine, demokratik Türkiye'de her şey tam bir gizlilik içinde geçmiştir. Türk kamu oyu, topraklarında halâ nükleer silâhların bulunduğu dünyâ, Amerikan Savunma Bakanının bir açıklamasından ögrenmiştir. İran Şâhının dâhl «Topraklarımada nükleer silâhlar asla müsaade etmem» diyen övündüğü bir dünyada gaflet marifet saymaktadır.

Anavatana dönen Kıbrıslı mücahitlerden bir grup.

Gerçek saygısı**AÇ KALACAGIZ****Fethi Naci**

Seçim kanununda değişiklik, af kanunu tasarısı... Gene 27 Mayıs öncesinin temel ekonomik meselelerden uzaklaşma eğilimi... Gene bu toplumum 85'inci dirim meselesi olan reformları bir yana ikinci günlerdeki memleket idare etmekhevsi... Bular, Adalet Partisi İktidarımlı en belirgin nitelikleri.

Devlet Planlama Teşkilatı yetkilileri açıklıyor: Tarım sektöründe, 1965 yılında, genel olarak, bir yıl öncesine göre yüzde 1 oranında bir üretim artışı olmuştur. Ortalama nüfus artışı yılda yüzde 3'e yaklaşan memleketimizde kimsenin kılık kapıda olmuyor! Seçim kanunundaki değişiklikler, bir tarım memleketi olan Türkiye'nin artan nüfusu besleyemeye hale gelmesinden daha ilgisiz gelivir voterlerimize!

Ve «starm» dendi mi yeryüzünde ilk akla gelen isimlerden biri olan ünlü bilgin René Dumont, «Jeune Afrique» dergisinin yaptığı bir konusmadada (9 Ocak 1966), Birleşmiş Milletler Teşkilatının yerlerine göre Afrika'da yıllık nüfus artışı yüzde 2,5 olduğunu halde yıllık besin üretimi artışı yüzde 1,7 olmasından yakınır.

Türkiye, besin üretimi bakımından Afrika'dan da geri bir duruma düşmüştür.

Ya sanayimiz? İstanbul Ticaret Odası, «Beş Yıllık Plan'da Türk sanayinin yılda yüzde 12,9 oranında bir gelişme göstermesi öngördüğü halde, ancak yüzde 7,5 oranında bir artış hızı sağlanıldığı» açıklamıştır.

Tarım üretimi ile sanayi üretimi ve bunlardan sağlanan gelirin sosyal adaleti işçilerine göre üresilmesi: Bir memleketin nasıl idare edildiği, kimlerin ekarna göre idare edildiğini sannaz bir şekilde gözler önüne seren göstergelerdir bunlar. Ve bu göstergeler, Türk halkının insancı yaşamına imkânlarından nasıl mahrum edildiğini, Adalet Partisini İktidara getirenlerden çok daha geniş bir kitlenin oylarla vücutlüğe giren Anavat'a nasıl islemeyi hale sokulduğunu veteşive göstermektedir. «İnsanlık hırsı varasır bir vasavas sevivesi nerde? «Halkın sevgi gibi hislenmesi, tarmızı hırsızın toolumun yararına uygulanarak artırması, tarım üretmelerinin ve tarmızı uygulanın e-mesini doğrulandırmak için alınacak tedbirler han?»

Bıraktık bu meselelerdir bir yana. Muezzinler minareye çıkacak mı, çikmavacakmı? Milliyekilleri iftar vakıfı calıscaklar mı, calısmavacaklar mı? Ayasofya camı olsun mı, olmasın mı? Bularla ugrayışırız.

Türkiye, tarihinin hiçbir döneminde böylesine iç karartıcı günler yaşamamıştı. Bir Atatürk'ün «Ne mutlu Türküm olyene» dediği günlerin dörtünden, bir de su yasadıımız günler!

Açık geldi kaçıra dayandı! Üst tarafı boş lâf. Boş lâfın ağızları devurulmakça imzâz meşikten gelenler insanlık tarhınla achih ve sonuları üzerinde söyleklere hâratlamakta fâvda vok, Nâslersiniz, «Pamuklu myîdî kavaklar». Kiraz gelir ardanın... Dilleriz ki, «Kraz», Anaya düzeni içinde gelsin. Bu uvarmalar hen bumun içen...

113'lerin Bildirisi

Hayli süre önce, bazı Üniversite öğretim üyesinin ikinci bir bildiriyle Demirel'in İnkılkî konusundaki «umut kurucu» davra nimeti tenkit etmeleri üzerine, dış politika karşı - bildirisini, biraz mevsiimsiz de düşse, acele yavınlamak farz olmuştu. Ama 64 Üniversite öğretim üyesinin ikinci bir bildiriyle Demirel'in İnkılkî konusundaki «umut kurucu» davra nimeti tenkit etmeleri üzerine, dış politika karşı - bildirisini, biraz mevsiimsiz de düşse, acele yavınlamak farz olmuştu.

113'lerin bildirisi, ne yazık ki, siyasi kanaati ne olursa olsun, her Üniversite hocasında bulunmasa gerekene fikir hürriyetine saygı ilkesinden ayrıldığı için üzüldür. 113'ler, dış politikada bağımsızlık isteyenler, «Türkiye'nin dış siyasetini tehdilkeye yönlerde kaydırılmaya ve Türk halk ekşârını bulandırma ya çalışnak bahtsızlığı» ile suçlamaktadırlar. Fikri, iftira ile cevaplandıran bu ağır ithamdan sonra, 113'ler, «îlmin egerkîr diğî ciddiyet içinde araştırmalar yapıp yavınlamak»tan söz etmektedirler.

Fikirlerin ardında, mutlaka vatan ihanetine kadar gidecek maksat aramak şartsa, 113'ler bildirisinin Demirel'e ve Amerika'ya yaranmak endişesiyle yavınlığını söylemek gerekecektir.

**Pasabahçe grevi
ve Kocatopcu**

Ekonomin haklarını korumak amaç ile ikinci defa'dır ki, Türk

işyerindeki huzursuzluklar artmıştır.

İlk yapılan toplu sözleşmeyi herkes gibi Türk-İş de bekenmediği için ikinci sendika kurdurarak iş greve kadar getirdikten sonra Türk-İş'in bekenmeyen ilk toplu sözleşmeyi hemen hemen avnen kabul etmemi, işe ve cam işçileri arasında hâkat kırgınlıklar doğurmış ve bunlar yaptıkları kongrede Türk-İş'ten ayrılma kararı bile almışlardır.

Türk-İş, işveren Kocatopcu'ya verdiği sözü tutarak işvereninde grevi durdurmuş, fakat buna karşılık sendika üye aidatını bordrolardan kesilmesi içinde Türk-İş'in desteklediği ikinci sendikaya yardımcı olmaktadır, kanunun engellerini ile sırerek kaçınmıştır. Böylece işveren, işyerlerinde kendi sözünün dinine çıkmayacak sendika hangisi olursa sadece ona yardımcı olacağımı anlatmak istemistir.

Sendikacılığı geliştirmek için işverenlerden yardım istemek gibi vanlı bir vo tutan bazı

Şahap Kocatopcu
En sevdigi renk: Sarı.

sendikacıları tanıyan işveren Kocatopcu, bu fırsatı azami derecede faydalananın başı, Türk-İş ve Cam işçileri sendikası ile ikinci olarak kurulan Kristal İşçileri Sendikalarındaki İşçileri bir tek Sendika etrafında toplu amak kendi isyâmı gibi, bu işçilerin kongrelerine giderek konuşmalar yapmakta ve sureti hâktan görünecek sendikacıları kendi isteklerine göre edinmektedir.

Nitekim böyle bir Kongrede, Kristal-İş Sendikası Türkiye İşçi ve Cam Fabrikaları İşçileri sendikası ile ikinci olarak kurulan Kristal İşçileri Sendikalarındaki İşçileri bir tek Sendika etrafında toplu amak kendi isyâmı gibi, bu işçilerin kongrelerine giderek konuşmalar yapmakta ve sureti hâktan görünecek sendikacıları kendi isteklerine göre edinmektedir.

Son yillarda koalisyon hükümeti memleketin sarsılan ekonomisini yeniden düzenelemek için en emin vasıtalar olarak kamu sektörüne önem verdiler. Karma ekonomi taraftarı olduğu kaydedilen Adalet Partisi, aynı zamanda hızlı ekonomik gelişime ve kalkınma için özel sektörde gerçekleştireceği kabul edilmektedir.

Tüm işverenlerin hâkatı işçileri işyerinde greve gitmekten başka bir yol olmadığını anlayarak işçileri işyerinde greve gitmemeyi Kocatopcu'nun konuşmaları üzerine karar vermiş, fakat işveren bu sarta uyulduğu takdirde, işçilerle zam konusunda zerekeni yapmak hâlde tutmuştur.

Şimdiki Kocatopcu'nun greve gitmekten başka bir yol olmadığını anlayarak işçileri işyerinde greve gitmemeyi Kocatopcu'nun konuşmaları üzerine karar vermiş, fakat işveren bu sarta uyulduğu takdirde, işçilerle zam konusunda zerekeni yapmak hâlde tutmuştur.

Amerikan İş adamları ve Demirel

New York Times'ın 21 Ocak 1966 tarihli ilâvedeinde 15.

Gelecek sayuda**AF****Yazar:****Prof. Muammer Aksoy**

bul'dan Charles Lanius tarafından yazılan aşağıdaki yorum yayınladı. Yazı, «Yeni lider, ümitleri artırıyor - Demirel'in kesin zaferinden sonra ekonomik canlanma bekleniyor» başlığını taşımaktadır. Amerikan iş çevrelerinin görüşlerini yansıtan yazının tam versiyonu şöyledir:

Türkiye veni yila, memleketi sarsan ve sermaye çevrelerinin güvenini zayıflatın 1960 askeri ihtilâlinden beri ilk defa daha büyük bir ekonomik gelişme ve ilerleme sınırlı girişimlerde bulunmuştur.

Onyedi ayaklı askeri idareyi bir seri zayıf koalisyon hükümetleri ve buna bağlı olarak bazı hükümetlerin görevlileri, iki farklı iktidarı desteklediği ikinci sendikaya yardımcı olmaktadır, kanunun engellerini ile sırerek kaçınmaktadır. Böylece işveren, işyerlerinde kendi sözünün dinine çıkmayacak sendika hangisi olursa sadece ona yardımcı olacağımı anlatmak istemistir.

Sendikacılığı geliştirmek için işverenlerden yardım istemek gibi vanlı bir vo tutan bazı

râne rahat vermeyişiinden sıkılmışlardır.

Başbakan Süleyman Demirel'in Türkiye'nin kalkınması için yabancı sermaye yatırımlarının ilâzumuna inanmışlığı bilindiğinden, yabancı sermaye çevreleri onu başsağna gelin sevinçle karşıladılar. Bu çevreler onun, yeni askeri karışıklıklar - ki muhtemel değil - gibi beklenmedik olaylara engel olaçağının gelecek dört yıl iktidarıda kâlacağının bekliyorlar.

Yeni hükümetin yabancı sermayeye yönelik vereceği beklenen bazı hükümet dairesi tarafından habersiz gözükmeştirler. Arahan sonunda genellikle güvenilen bir ekonomik gazete 1966 kalkınma programı yatırımlarında yabancı sermaye için bir sınırlı girişim yapmıştır.

Yeni tedbirler, yabancı sermayeye yönelik vereceği beklenen bazı hükümet dairesi tarafından habersiz gözükmeştirler. Arahan sonunda genellikle güvenilen bir ekonomik gazete 1966 kalkınma programı yatırımlarında yabancı sermaye için bir sınırlı girişim yapmıştır.

**DİKKATİ ÇEKEN
«GENİŞLEME»**

Yabancı yatırım çevreleri zaman sınırlama tedbirlerini makul bulmakla birlikte teşebbüsün genişletilmesiyle ilgili tahditlerden rahatsızlık duyuyorlar. Bunlara göre genişleme düzenleyici tedbirler yatırımın kontrol edilecektir.

Geçen beş yılın siyasi dalgalarını memleketin hızlı ekonomik gelişmesini, özellikle özel sektördeki büyümeli bir süreçte durdurdu. Sûrası belirttili ki, bu devirde faaliyeti geçen kamu ve özel sektör projelerin çoğu da ihtilâlden önce başlanmış vahid planlanmış olanlardır.

Türkiye'nin büyük ümitler bağlanan planlı ekonomi programı (Beş Yıllık Kalkınma Planı) iyi sonuçlar vermesine rağmen amaç edinilen millî gelirde yüzde 7 oranında artış gerçekleşmemiştir. 1964'de yüzde 4,2 olan artı 1965'de kabaca yüzde 5,2'dir. Kamu yatırımları çok yavaş yürütüldüğü gibi özel sektör de tasarru' hâcmindeki artış avak uyduramadı.

**İYİMSERLİK
HÂKİM OLUYOR**

Bununla beraber geçen Ekim seçimlerinde Adalet Partisinin zaferi ve Mecliste rahat birlik sağlanması, sermaye çevrelerinde iyimserlik yaratmış. 1961'de idam edilen Menderes'in (ihitâl öncesi), Demokrat Partisinin yerini alan Adalet Partisi bir ilerleme «go ahead» partisi olarak bilinir.

Türkiye'de karma ekonomi gelenekselidir. Cumhuriyetin ilk yıllarında büyük endüstri teşebbüslerine başlamak ve devam ettirmek için gerekli yatırım sermayesine yalnız hükümet sahipti. Fakat bugün gelişen Türk çevrelerine olan itimat, memleketin, hükümetin destekliveren özel teşebbüs volvulu, tam sanayileşmesini en iyi şekilde gerçekleştireceğini kabul edilmektedir.

Son yillarda koalisyon hükümeti memleketin sarsılan ekonomisini yeniden düzenelemek için en emin vasıtalar olarak kamu sektörüne önem verdiler. Karma ekonomi taraftarı olduğu kaydedilen Adalet Partisi, aynı zamanda hızlı ekonomik gelişime ve kalkınma için özel sektörde gerçekleştireceği kabul edilmektedir.

Tüm işverenlerin hâkatı işçileri işyerinde greve gitmekten başka bir yol olmadığını anlayarak işçileri işyerinde greve gitmemeyi Kocatopcu'nun konuşmaları üzerine karar vermiş, fakat işveren bu sarta uyulduğu takdirde, işçilerle zam konusunda zerekeni yapmak hâlde tutmuştur.

Şimdiki Kocatopcu'nun greve gitmekten başka bir yol olmadığını anlayarak işçileri işyerinde greve gitmemeyi Kocatopcu'nun konuşmaları üzerine karar vermiş, fakat işveren bu sarta uyulduğu takdirde, işçilerle zam konusunda zerekeni yapmak hâlde tutmuştur.

**YABANCI
YATIRIMCILAR
SEVINÇLİ**

Yabancı sermaye seçim sonuçlarından fazlasıyla memnun oldu. Onlar kampanya süresince aylarca «yabancı sömürgeciler» ve «statli kârcıclar» diye Kamu teşebbüsleri taraftarlarının ve Marksist sosyalistlerin saldırganlarına uğradılar. Birçok yabancı iş adamı hükümetin çevrelerinin problemlerini kendisinden önce gelenlerden daha iyi anlayacağı ve olumlu hareket edeceğini beklemektedir.

D.P. Teşkilatı ikinci Beş Yıllık Plan hazırlıkları ile ilgili olarak ikinci büyük toplantıyı düzenledi. Geçen aralık ayında yapılan ilk toplantıda hazırlıkların teknik yanı tartışılmıştı.

Üç gün süreli bu son toplantıda ise ikinci Planın hedefleri ve stratejisi tartışılmak istendi. D.P.T. bu amaçla bütün kamu, özel kuruluşlar, Üniversite yüksek okul temsilcileri ile birçok genel müdürlük ve müsteşarı bir araya topladı. 300 kişilik bir kongre, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün toplantı salonunda ikinci planın temel tercihlerine davaarak olacak fikirler ileri sürüldüler.

Toplantı Başbakan Demirel'in konuşması ile açıldı. Demirel Pâncalar tarafından hazırlanan konuşmasında planlamayı «rasmi bir kalkınma politikasının en tesirli bir vasıtası» olarak tanımladı ve «basılıca gayemiz, bizim de dieye benimseneceğimiz millî bir planın ortaya çıkmasına» dedi.

1966 programını halâ resmi bir vinçinmayarak plan fikrinin geliştiğini söyleyenlerin bile dikkat almayan bir Başbakanın konuşmasında planlamayı «rasmi bir kalkınma politikasının en tesirli bir vasıtası» olarak tanımladı ve «basılıca gayemiz, bizim de dieye benimseneceğimiz millî bir planın ortaya çıkmasına» dedi.

To lantida, bir çok bakanlar dan oldukça ilginc konuşmalar yapıldı. Örneğin Sümerbank temsilcisi toplum kalkınmasının

da, televizyonun rolünü belirtti. Türkiye'deki en ağır sanayinin (MKE) başı Celal Imre, Türkiye'nin konfeksiyon sanayii ile kalkınacağının ispatı çalıştı. Turizm Bakanlığı temsilcisi ise Türkiye'nin Turizmle ne kadar kolaylıkla kalkınacağım, İspanya ve İtalya örneklərini verecek belirtti ve ikinci plan sununda 750 ser kışılık uçaklarını imal edilmiş olacağımı ve turistlerin artık Türkiye'ye 750 kişilik gruplar halinde geleceği müjdesini verdi.

Odalar Birliği temsilcisi bu kadar büyük bir topluak önünde tartışmaya yanaşmadı ve görüşüne yazılı olarak hükümete duyarerekeri söylemekle yetindi. Toplantının en yanık sundan konuşmalarını Prof. Besim Üstünel, Doç. Sezai Divitçioğlu, Prof. Orhan Oğuz, Doç. Haydar Kazgan ve Doç. Kenan Bulutoğlu yaptılar. Üstünel özel sektörü planlanmanın zorunluluğunu, bunun para ve maliye politikası ile yapılmaya çağını bu nedenle de özel yatırımların lisansı bağlanması gereğini belirtti. Ayrıca fiyat istikrarı sağlanmadan ciddi bir plan yapılamayacağını söyleyerek «Yüzde 5 kalkın; yüzde 10 fiyat artırsın, bu olamaz» dedi. Doç. Divitçioğlu üretimi malları sanayiine önem verilmesi gerektiğini tüketim malları sanayiinin daha küçük bir hızla büyümeyenin kalkınmanın ön şartı olduğunu söyleyerek, «gelir dağılımı ile mülkiyet dağılımı arasında sıkı bir ilişki vardır, Müküveti adil bir şekilde da-

kinmadan yana olduğunu belirtterek «Prof. Üstünel'in maksadının ne olduğunu, hangi amaca hizmet ettiğini» israrla sorular. Prof. Üstünel «maksadını» anlatmak için söz istedi ise de toplantıya o anda yöneten plançı eski meslektaşına bu imkânı vermedi.

Yeni İstanbul ve YÖN

Küfür ve çamur atma yarısında bir ara rekolar kırın Yeni İstanbul, son zamanlarda ciddiyet kazanma yolundaydı. «Bir tarafsızın görüşleri» ve «Düşünen Adamla Başbaşa» sütunları, ciddi yazılar olarak okunmaktaydı. Ne var ki, Doğan Avcioglu'nun «Sovyetler ve Biz» başlıklı yayazı dolayısıyla Yeni İstanbul'un açtığı polemik bu ciddi gidiş uygun düşmedi. Gazete, YÖN'ün yazısını tahrif edip «Komünistler azıdar» sz. mahiğinden kendini kurtardı. Başyazının büyük bir klişesini üç sütun üzerine yayılan Yeni İstanbul, resmin altına şunları yazmaktadır: «AZ DILAR: Türkiye'de aşırı solcu neşriyat son zamanlarda faaliyeini artırmış bulunmaktadır. Bir Başbakanın Allah'tan bahsetmesini gericilik olarak vatandaşlara maya velteneler, Rusyanın komünizm sayesinde son derece modernleştiği yalanını yazabilecek cür'etini göstermektedir. Yukarıdaki klişede, komünizm methiyesi yapan derginin mahut yazısı görüllüyor».

Gazete bir de «Merdi Kipti» başlıklı bir nükle döslürmüştür:

«Kırmızı bir dergide Doğan Avcioglu adlı bir yazar (Aşiret hayatı yaşayan ve kırk yıl önce Anadoludan kat kat geri bulunan Türkistan, komünist yönetim altında hızla modernleşmiş ve kalkınmıştır) diyor.

Yani, Türkiye'nin de hızla modernleşmesi ve kalkınması için mutlaka komünist idare alına girmesini istiyor.

Gafilere, ahamkara ithaf olunur.»

Bir de dış politika yorumu var:

«Bir solcu dergi, Türkiye'nin bağımsız bir dış politikaya sahip olması, vanı uyduluktan kurtulması şartını, sasılık bir futursuzlukla Amerikanın biraz uzaklaşması ve Sovyet Rusya'ya biraz yaklaşmasına bağlamaktadır. Yani ne oluyor? Eğer biz uyu ise, bunu meydana getiren vakasını Amerika'dan alın Rusya'ya vermekle yarı yarıya uvdur durumuna düşeceğiz demektir. Düsünlün bir kere, akillarının baslarında olduğunu iddia eden adamların ekardı! Yen derecisini bunu söyleyorum.. Bağımsızlık teklipleri, bağımsızlık durumunu belliştirmekten ibaret.»

Bütün bu incileri, cevaplandırmak için değil, sadece okuyucularımıza duyarabilmek için sütunlarımıza aldık.

Devlet beslemesi dernekler

Türkiye'de bir sürü dernek vardır. Bunlar Devlet kesesinden beslendikleri için bir sürüdürler. Devlet bütçesinden her yıl bunların çoğununa boş yere milyonlar ödenir. Şimdi İstanbul Belediyesi de dernek beslemeciliğine geniş çapta başlamıştır. İflas halindeki belediyenin yeni bütçesinde yardım fasih 400 bin liradan 3 milyon liraya yükseltilemiştir. CHP'nin sayın lideri İnönü'nün konuşmasıyla aynı güne rastladığından ve aralarında işbirliği farkı bulunmadığından maalesef maksatlı bir davranış olarak kabul etmek zorundayız.

Süleyman Demirel ne vazmış? Dikkat edilirse yazdıklarının ayetlerden, hadislerden alınmadır ve hepimize doğru volu gösteren mabset temennilerden ibaret.

(Başyazı) — ZAFER

Hepsi, Demirel'in Bayram mesajında fazla mikarda Allah kelimesini kullanmış olmasına tenkidle ve lâik bir hükümet adamının

10 bin lira ayrılmıştır. Kuş senin tekâmülüne hizmeti Atatürk anıtı yapılmaktan daha elzem ve liizümlü saydırınız anlaşıyor.

Ayhan Yetkiner, başkanı AP'li bir Meclis üyesi olan Analar Birliği'ne 60 bin lira verildiğini hatırlatıyordu. Hüseyin Cahit Gürel ise, AP'ye yakın MTTB'ye 130 bin, TMTF ve Türkiye Milli Gençlik Teşkilatına 25 bin

lira ayırdığını belirtiyordu: «Paralar hissé sebeplerle dağılıyor. Türkiye Milli Talebe Federasyonu ile Türkiye Milli Gençlik Teşkilatına yirmi beş bin lira takdir edildiği halde, şimdiki başkanı AP'lilere yakın olan Milli Türk Talebe Birliği'ne gülünç bir kurnazlıkla 130 bin lira verilmektedir. MTTB'nin folklor, turizm, edebiyat, spor gibi hükmü şahsiyeti ol-

yan kollarına ayrı ayrı paralar ayıran AP'liler, TMTF'ye bu parayı vermeme için kurnazlık işlardır».

Ayhan Yetkiner, «Bu fakir milletin bir kuruşunu bile kimse keyfi olarak harcamaz, he sap sorulur» sözleriyle bu tabloyu tamamlayarak, AP'liler bu sözleri, ayağa kalkarak ve «Tehdit etme bizi» diye bağırtarak karşıladılar.

ÜNİVERSİTE BİLDİRİSİ VE DEMİRELÇİ BASIN

Demirel'in Bayram Gazetesinde çıkan ve Sayın Nâdir Nadir'in deyişiyle «Bir kasaba imamının vaazını andıran» başyazının Ankara Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından bir bildiri ile protesto edilmesi, AP basınında sert tepkilere yol açtı. Öğretim üyeleri bildirisinin en ilgi çekici yanı, sağcı ve solcu hocaların, Demirel'i protestoda birlesmesiydi. Bir Suat Bilge, bir Fahri Armaoğlu, bir Faruk Erem, bir Mehmet Gönlübol, bir Mukbil Özörük, bir Safa Reisoğlu gibi Demirel'in ekonomik ve politik görüşlerini benimsemis hocalar da bi protestoya katıldılar. Partiler ayıruş bakımından da YTP'li bir Cahit Talas, Böyük başsa'yı yakın bir Faruk Erem, Menderes'in sahibi dosta bir Bülent Nuri Esen, DP Bakanlarından Halil Özörük'ün oğlu ve Ereğli — Çelik Hukuk Müşaviri bir Mukbil Özörük kasaba imamının vaazına karşı çıktılar. Başbakan Demirel, sağcı, solcu, orta ve hattâ futbolcu bütün öğretimi üyelerini birlikte üz bir başında yazma marifetini gösterdi.

Üniversiteler bildirisine ilk tepki Demirel'den geldi. Voltairien bir cevapla bayram gafını geçistirmeye çalıştı: «Bildiriler çok moda oldu. Hürriyet çok güzel şemdir. Ben, birisiyle aynı fikirde olmasam da, başkalarının hüryeti için mücadele etmiş bir insanım.»

Bu Voltairien beyan üzerine olacak ki, 113 Üniversite öğretim üyesi de «modaya uyardı» İktidarıın başının imdadına bir bildiri ile koşular.

Sonra AP basını, Demirel'i protestoya ücret eden bu «kara cübbeliler» lânetler yağdırmaya başladı. Bu küfürnamelerden bir derlemeyi yaymışyorum:

Kızıl cübbeli Allahsızlar bildiri yayınlamışlar.

«Başbakan Ramazan Bayramında dinden ve Allahtan bahsetmemeli» imiş, çünkü bu «läiklik» (!) aykırı, imiş...

Kimmiş bu bildiriyi yaymışyalar?

Müslüman Türk vatandaşının vergisi ile görevlilerini sıyırip, müslüman Başvekili kınama yelenen Kızıl cübbeli Üniversite hocası Allahsızlar...

Turhan Dilliç — ADALET

Hükümetin rejimi tehdit edebilecek her türlü akıma - ama sol ama sağ - karşı gerekli tedbirleri almasını arzu eder ve bekleriz.

Esin Talu — ADALET

Gazetelerde Siyasal Bilgiler ve Ankara Hukuk Fakültesindeki 62 öğretim üyesinin bu mesaj aleyninde yazdıklarını bildiriyi görüne şairdim. Bunların içlerinden bir kısmı, halkçı olmakla beraber ciddi ilim adamlarıydı. Ne demek istiyorlardı? Dua yasak mıydı? Bir müslüman Başbakan bayram günü müslüman vatandaşları için Allaha hayır duada bulunamaz mıydı? (...)

62 öğretim üyesinin bildirisi hayret edecek bir zindilik doğrusu (...)

Memlekette başlangıç işlerine başarıya ulaşması için, hayır duada bulunmanın devlet adamlarına yasak olduğuna dair Anayasada böyle bir madde varsa göstersinler! Oraya bunu hangi şeytan sokmuş, görelim? (...)

Allah bu memleketi, bu milleti hayır duadan yoksun bırakacak bir duruma düşürmesin, amin!

Orhan Seyfi Orhon — SON HAVADIS

Öğretim üyelerinin modaya uygun bildirilerini CHP'nin sayın lideri İnönü'nün konuşmasıyla aynı güne rastladığından ve aralarında işbirliği farkı bulunmadığından maalesef maksatlı bir davranış olarak kabul etmek zorundayız...

Süleyman Demirel ne vazmış? Dikkat edilirse yazdıklarının ayetlerden, hadislerden alınmadır ve hepimize doğru volu gösteren mabset temennilerden ibaret.

(Başyazı) — ZAFER

Hepsi, Demirel'in Bayram mesajında fazla mikarda Allah kelimesini kullanmış olmasına tenkidle ve lâik bir hükümet adamının

yazısında hangi dini kelimeyi kullanıp hanımlarını kullanamayacağı gibi derin, büyük, muazzam, ilmi, vatanı bir problem çözmekle meşguller.

Onların neresinde Millî İrade?

Onların neresine demokrasi?

Ergun Göze — BABİÂL'DE SABAH

Yaz, İslâmunun özelliği dışında bir bayram sabahının samimi duygularından başka bir şey değil. İslâmtaki özelliğe de sadece vatandaşlarına seslenen bir Başbakanın resmi sıfatı bakımından alıştırmış yazı tertibine ve kelimeye dikkat etmemis olması söylenebilir ancak...

Bildiri Ortaca Katolik Kilisesi afarozlarına gerçekten benziv.

★ — SON HAVADIS

Demirel camide başına beyaz bere giymiş. Bayram gazetesinde yayınlanan yazısında da, milleti, memleketi için yaptığı temenlerde bol bol Allahtan bahsetmiş, onun varlığını inayetini niyaz etmiş. Bizim Allahsızlar şimdî bu olayı geniş bir istismar konusu

mesguller. Yüzde doksansekiz müslüman olan bir milletin inanclarına bu derece şen'i saygısızlık havasının alacağı şey değildir. Onların dinsizliğine kimsenin birsey dediği yok. Çünkü läiszim onlar gibi anlayamıyoruz. Ama hiç olmazsa onlar da Allahsız olduklarını inkâr etmesinler.

(Başyazı) — ADALET

Demirel, o candan dilekleriyle iki noktayı dala ispat etmiştir: MASON OLMAĞINI ve AMERİKAN ADAMI olmayıip gerçek bir Türk - Müslüman evlâdi bulunduğunu...

(Başyazı) — TERÇUMAN

★

Hükümet Başkanı Demirel, Bayram Gazetesi'nde yayınladığı bir makalede, Türkiye'deki 50 bin cami ve mescitte Ramazanı geçiren vatandaşlara hitap etmiştir... Başkan demircilere hitab eder, hristianlara hitab eder, kömîreilere hitab eder, sporculara hitab eder, hristiyanlara hitab eder ses seda çıkmaz da Ramazan Bayramı gününde memleketin yüzde doksansekizini teskil eden müslümanlara hitab ederse ve bunu da mütevazi bir gazetenin köşesinden yaparsa yerinden oynar.

Öğreniyoruz ki Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Hukuk Fakültesi Öğretim Üyelerinden 25 profesör, 19 doçent ve 20 asistan bir ortak bildiri yayınlayarak Başkan Demirel'in Bayram Gazetesi'ndeki makalesini tipki «Dinsizler Cemiyeti» mevcutmus gibi protesto etmişlerdir.

Vakıa şimdiden böyle tebliğlere alışmam gereklidir. Yarın «Dinsizler Cemiyeti» kuru lursa bu tebliğlerden bin defa ağırları ile karşılaşacağımız şüphesizdir.

Tekin Eren — SON HAVADIS

★

Son bildiricilerin Başbakana karşı tutumlarını tasvip etmeye elbette imkân yoktur. Önce Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcılarının kendi vazifeleri olan ilmi meselelerde mesgul olmaları gereklidir. İkinci bir bayram gündünde hükümet başkanının Millet bayramını kutlamasının gericilik sayılması asla doğru değildir... Toplum hayatında gerileme olmağı gibi gericilik diye de birşey mevcut değildir.

Pref. İbrahim Kafesoğlu — Babülâlide SABAH

★

Başbakanların söyley ve demeçleri coğu zaman sonradan gelenek olarak kitaplaştırılır. Demirel'in söyley ve demeçlerinden de bir kitaplaştırırsa, kitabı işbu dualar girecek ve gelecek kuşaklar Demirel'in Türkiye Cumhuriyetinin Başbakani mı yoksa Osman Salatanının seyhîlîslâmi mi olduğundan şüpheye kapılacaktır.

Sayın Demirel'e hatırlatmamız gereklidir: Kendileri duahan Süleyman değil, Başbakan Süleyman'dırlar.

Aziz Nesin — YENİ TANIN

Prof. Besim Üstünel
•Plan bağlayıcı olmalı.

gitmeden adil bir gelir dağılımı elde etmenin imkânsız olduğunu

belirtti. Prof. Oğuz her kademede eğitik sağlayıcı bir eğitim sistemini savundu. Doç. H. Kazgan mevcut eğitim sisteminin Türkiye'nin kalkınma problemine yönelik olmadığını söyledi. Doç. Kazgan adını söylemekle beraber köy enstüllerini tipi bir eğitimde daha az bir masrafla daha büyük bir kalkınma yol açacağını ifade etti. Doç. Bulutoğlu ise kalkınma için tarımın vergilenmesinin şart olduğunu bunun ise en iyi bir şekilde arazi vergileri ile yapılabileceğini söyledi.

Toplantıya katılanların çokluğu dolayısıyla karşılıklı ciddi tartışma olmuştu. Herkes, sadece fikirlerini söylemekle yetindi. Bununla beraber toplantı ağız kavgasına yaklaşan bir tartışma ile son buldu. Prof. Üstünel kalkınma için savunma giderlerinin kısıtlılığı gerekliliğini söyleyerek, bunun gereklerini uzun, uzun anlattı. Toplantıda bulunan Savunma Bakanlığı temsilcileri bundan çok alındılar ve teker teker ordunun kal-

yıssızlık yüzünden), politik eğilimleri geniş ölçüde siyah - beyaz olarak değerlendirmekteyiz (.....).

Komünizmin yayılması endişeleri doylayısiyle, ABD, iş reformlar isteyen teşekkürkülere tamamen karşısındır ve en muhafazakârlarla, hatta militarist gruplarla işbirliği yapmaktadır. Fakat ABD'nin soldan hoşlanmayışının başka nedenleri de vardır: **Socre teşekkülerin ekonomik kalkınma programları, toprak reformunun dışında, hiç değilse Amerikan özel sermayesinin sahip bulunduğu bazı sanayi teşebbüslerinin millileştirilmesini öngörmektedir.** Üretim araçlarının millileştirilmesi, solun ekonomik tahillerinin sonucu olduğu kadar, artan milliyetçiliğin de gereğidir. Ne var ki, kamulaştırma yoluya millileştirme, kısa vadeli iş ortamını Amerikan yatırımcıları için elverişli olmaktan çıkaracaktır. Bu da Amerikan yardımının kısıtlamasına yol açacaktır.

Prof. Robert F. Smith, «İllerleme için ittifak» anlaşmasının, özel yatırımların ro lünü küçümsediği halde, daha sonraki yorumların «dolar diplomasisi»ni yeniden yattığını belirtmektedir. Clay Komitesinin, «İllerleme için ittifakla ilgili 1963 yılı raporu, kamu ve özel yatırımlarının önemini tannmakta, fakat millileştirmeyi ekonomik kalkınmaya yabancı saymaktadır. ABD Kongresi Karma Ekonomi Komisyonu da aynı görüştü benimsemektedir. 1962'de Kongrenin Amerikalıları Ekonominin İlişkiler Alt Komitesi, sosyal reformlar meselesine önem verdive de, iki yıl sonraki raporda, İttifakın başarısını, iş hayatı için elverişli ortam varatmaya bağlamıştır. Rapor, toprak改革 amacıyla da olsa, özel mülkiyetin kamulaştırılmasına karşı çıkmaktadır. Böylece, sermayevi Günece çekmek lüzumu İttifakın temel meselesi haline gelmektedir. Önemli sayılan bu amaç, bir çok bakımdan toprak reformu ile çatışmaktadır ve bundan reform zararlı çıkmaktadır.

SAGCILAR BIRAZ ILERICI OLABİLSE...

Güney Amerikada Saçılırlar ile ittifakının uzun bir tarihi vardır. O ülkelerin bunu unutması kolay değildir. Özellikle Sağ ile ittifak, saçılırların en iyi eğitim imkânlarına sahip olmaları ve ekseriya iktidarda bulunmaları dolayısıyla, bizim diplomatlarımıza kadeh tosturoma imkânları en fazla elde etmeleri yüzünden, devamlı olarak güçlenmektedir. Bundan başka, dil beraberliği, bu ülkelerde Amerikan diplomatları ile iş adamlarını sık sık bir araya getirmektedir.

uzum komünizmi olduğu yerde tutma politikamızın bir parçası haline gelmiştir. Güney Amerika'da bütün solcuların toprak reformu konusunda birleşmeleri de politikamızı etkilemektedir. Politikamız, Doğu batı mücadelesi biçiminde düşünülünde, ABD, popülistlerin (halkçılar) tutumunu indiran herhangi bir programı desteklemekte isteksizdir.

Bu tutum, solu parçalanmaz tek bir silin olarak düşünmemiz yüzünden, daha da sertleşmektedir. İç politika nedenleriyle, şıra koalisyonu giden partiler, Çinli komünistlerle eşit sayılmaktadır. Dünyanın bazı bölgelerinde Rus - Amerikan yakınılaşması dolayısıyla sola doğru daha nüanslı bir tutum takılmış olmamışa rağmen, Güney Amerikada (yeni bir Küba korkusu, ya da bu ülkelerin politikalarına karşı gösterdiğimiz devamlı anla-

Bizim devamlı olarak Sağı desteklediğimiz düşüncesi, son Dominik Cumhuriyeti olayı ile daha da güç kazanmıştır. Bir çok Güney Amerikalı, Dominik müdahalesinin eskiden beri bildikleri bir gerçek doğruladığını söylemektedirler. Bu gerçek, ABD'nin merkezden sola giden çizgi üzerinde yer alan her devrimi bozmaya yönelik bir devlet olduğudur. Temsilciler Meclisinin, Güney Amerikada gizli komünizm den şüpheli her ülkeye tek taraflı müdahale yapılmasını isteyen tartışmalı kararı, bu ülkeler parlamentolarının gürültülü, fakat hep bir ağızdan protestolarına yol açmıştır.

Daha başka meseleler de durumu karıştırmaktadır. Toprak reformu konusundaki resmi politikamız yeterli ölçüde ileri olduğu halde, bu politikayı yürütmemekle görevli olanlar, ekseriya geri kafalıdır. Bunlar reformist fikirleri, denememisi, ispatlanmamış ve cazibesi olmayan görüşler savmaktadır. Böylece, Doğu - Batı kuvvet denegi endişesi, kamulaştırma tehdidi ve politika tesbitindeki hareketsizlik gibi nedenler, toprak reformunu destekleme konusunda Amerika'nın tutumunu çok zayıflatmaktadır. Halbuki «İllerleme için ittifak» anlaşmasının toprak reformu ile ilgili hükümlerinin incelenmesi, ABD'nin toprak reformunu destekleyeceğinin kanısını yaratmaktadır.

SANAYI OLMANDA SEHİRLEŞME

Bazları Güney Amerikada köyden şirede doğru görülen nüfus akını, ABD'de de olan nüfus bareketinin tekrarı savmaktadır. ABD'de, şehir ücretlerinin yükseliği dolayısıyla, köyden şireye akın, köy nüfusunu Ondokuzuncu Yüzyıl ortasında yüzde 50'den, 1964'de yüzde 6,8'e düşürmüştür. Güney Amerikada şireye akın, bu ölçülerle ulaşmış değildir. Burada 15 yıl önce köy nüfusu, toplam nüfusun yüzde 60'ını bulmaktadır, bu oran bugün de aynı seviyededir. Fakat nüfus hızla büyümekte ve multak rakam olarak tarım sektöründe yaşayanların sayısı artmaktadır.

Gelişmiş ülkeler denemesine bakılarak Güney Amerika'da tarım meselesinin, köy nüfusu şire aktıkça kendiliğinden çözüleceği sanılabilir. Ne var ki mesele yakından incelenince, köyden şireye akın, aynı görünüşte olmakla beraber, nitelik bakımından farklıdır. ABD'de iş hayatının hızla geliştiği dönemde, şiride iş bulma bir hayal değildir. Güney Amerika köylülerinin büyük kısmını ise, şirlere iten imitsizliklerdir. Şehir hayatı ve çalışması için

tamamen hazırlıksızdır. Şehre varınca, kenar mahallelerdeki *lakuk à cemberine* yeterler. Bir gözlemci, buradaki hayatın köy gecekondularından daha kötü olduğunu vurmaktadır. Sanayi yavaş zeliştiği için, iş imkânları çok sınırlıdır. Ve iş, çiftliği henüz terkeden *ırgatın sahibi olamayıcağı* meslekî yetişmeyi gerektirmektedir. Güney Amerika tarım işçilerinin eitimini ise, ABD tarım işçilerinin 1920 veya 1930 durumlarının çok gerisindedir.

Venezuellah bir devlet memuru durumu şöyle özetlemektedir: 1,3 milyon bulan başkent nüfusunun yarısı gecekonduya yaşamaktadır. Okullar, inşa edilir edilmez dolmaktadır. İşçi arzı, 500 binden fazla işsiz Venezuellalı mevcut iken, her yıl 80 bin kişi artmaktadır.

Geniş bir işsiz grubu, bu sözlerin dışındadır. Kendi arzusıyla şiride iş aramaya gidenlerin yanı sıra, bir kısmı *ırgat*, makinalama yüzünden işsiz kalmaktadır. Toprak sahibi makinalaşmayı, enflasyona karşı bir korunma tedbiri ve prestij aracı savmaktadır. Daha önemlidir, kit sermayenin, bol sayıda iş gücünün verimi alması, mülk sahibinin işçilerle olan sosyal meselelerini azaltmaktadır. Bazi Güney Amerika hükümetleri, makinalaşmayı tarım modernleşmesiyle eş anlamba savarak, makina ithalinde gümrük vergisi indirimleri tanıtmaya, ya da ucuz fiyatla döviz tahsis etmeye yönelmişlerdir.

Kuzey ve Güneydeki nüfus hareketleri bakımından önemli bir fark daha vardır. ABD tarımı, muazzam ölçüde verimlidir. Şehire akın hızlandıgı halde, tarım üretimi artmaktadır. Güney Amerikada işe, tarım üretimi nüfus artışı karşılamaya dahi yetmemektedir. Amerikalılarası Kalınna Bankası, 1964'de, Güney Amerika yıllık nüfus artışı temposunun yüzde 2,7 ile 2,8 olduğunu, fakat son beş yılda tarım üretiminin ortalaması artışı oranının yüzde 1,6 civarında kaldığını açıklamıştır. Çiftçi toprağı terkedince, köyde hiç değilse ölümeden yaşadığı halde, şiride kazandığı bir kaç kuruşu gıda maddeleri satın almayı harcamaktadır. Böylece yetersiz gıda arzına olan talep şşmektedir. Gıda maddeleri yetersizliği, bir çok Güney Amerika ülkesinde görülen bünyevi enflasyonun temel nedenlerinden biridir.

Az gelişmiş ülkelerin çoğunda ekonomistler, sanayinin tabii nüfus artışı karşılayacağına bile şüphelidir. Sanayide yeni iş yaratılması, çok büyük sermaye yatırımlarını gerektirmektedir. Sanayileşme için gerekli teçhizat pahalıdır ve ithalatı gerektirmektedir. Döviz imkânları yeterli değildir. Ülkenin dış kredilerinin bir kısmı, gıda maddeleri ithaline gitmektedir. Ayrıca, Güney Amerika ülkelerindeki sanayi malları pazarı, ortak pazar projeleme rağmen, sınırlıdır. Gelişmiş ülkeler mamlıları, dünya pazarında mal yet avantajına sahiptir. Bu şartlar altında, Güney Amerikanın sanayileşmesi sorunlu olarak yavaş ilerlecektir. (.....)

DOGMATIK ANTİKOMÜNZM

Toprak reformunun ekonomik alternatifleri ne olursa olsun, meselenin ilk safhasında, iktisatçılara başvurulacağı şüphelidir. Bir ülkenin reforma girişme, ya da reformdan kaçınma kararı, Doreen Warner'in de belirttiği gibi, politiktir. İktisatçılara ve sosyal bilimlere, sadece, reformları başarıyla yürütmek gibi güç bir iş düşmektedir.

Reform konusunda ABD'de düşen temel *görey* ise, esnek bir dış politikaya sahip olmaktadır. Doğu-Batı ve özel iş çıkarları meseleleri, Güney Amerikanın çözümzorunda olduğu iç meselelerden ayrılmamıştır. Bu ayrimın yapılması güçtür. Fakat yine de temel reformları gerçekleştirmeye yönelik gerçek isteği, Amerikan aleyhâlî karşı gösterdiğimiz tabii tepki, solcuların dış politikâsına yönelik hücumların varattığı kızgınlık ve ekonomik sistemimizle karıştırmamak zorundayız. Öyle görünür ki, çeşitli solcu gruplara karşı farklı politika uygulamak gereklidir. Bu karmaşık mesele, enine boynu incelemelelidir.

Bugünkü dünyada politika yapma durumu, Walter Lippman'ın sözleriyle, «dogmatik komünizmle dogmatik antikomünizmin birbirlerini karşılıklı olarak tahrik ettikleri bir fasit daire»dir. Lippman, çıkış yolunu, «millî çıkarları, dünya çapındaki ideojinin üstünde tutmakta» görmektedir.

Güney Amerikadaki toprak reformu meselesi, buna örnektir.

Amerika vatandaşının refahı için Vietnam'da kan akabilir, ama Türk halkının refahı içim kan parasına ihtiyacımız yoktur.

BAŞBAKAN VE VIETNAM

Dogu Bloku lideri Kosioglu, Vietnam ile ilişkilerde arabaşılık yapmasını teklif eden Japon Başbakana :

«Vietnam'da iki devlet arasında bir ıtlak yoktur. Bu ülkeyi ikiye ayıranlar, Güney'deki sömürge idarecilerle işbirliği yaparak, bu memlekete tecavüz etmişlerdir. Saldırılar bu hareketlerini durdururlarsa mesele kendiliğinden çözüm yoluna kavuşur» demiş.

Komünist Çin lideri Mao, Vietnam'a saldıran Amerika'ya ateş püskürmeye ve silahlı bir müdahale için hazırlık yapmaktadır.

Asya — Afrika Bloku'nun başkaca sözcülerinden Misir Nâşir:

«Bu tecavüze son verilmeliidir. Genç milletler, saldırgan tehditlerinden kurtulmadıkça barışa ve ekonomik kalkınma yapma imkânlarına kavuşamazlar» demektedir.

Kosioglu ve Mao, Komünist bloğun iki büyük sözcüsü, Nâşir İse, Üçüncü Dünyanın itibarlı liderlerindendir. Her üçü Vietnam'a tecavüz edildiği kanaatindedir.

General de Gaulle, NATO'nun içinde kalıp da haysiyetli millî dış politika ve millî iç ekonomi siyasetinin mümkün olduğunu ispatlayan bir büyük Avrupa'lıdır. Oldukça sağlamdır. Geçen ay, 7 yıl için tekrar Başkanlığı seçilmiştir. Bu seçimlerden önce, Fransa'da *milletlerarası bir skandal ona seçimine yapanlı bir sabotaj olmuştur.* Fas muhalefet lideri olup, sığırınca bulunan ve Havana'da toplanacak Turaşız Ulkeler Arası Konferansı hazırlamakla görevli olan Ben Barka, güpegündüz Paris'in göbeğinden kaçırılmıştır. Büttün kabulara rağmen, halen bu Afrikalı lider bulunamamıştır. Son haberlere göre, Ben Barka'yı Amerikan casusluk teşkilatı CIA kaçırmuştur. Maksat, hem tarafsızlar toplantılarını sabote etmek, hem de de Gaulle'ü seçim arifesinde güç durumu düşürmekti. Çünkü, Ben Barka ve de Gaulle, Vietnam politikasında Amerika'ya cephе almışlardır.

NATO içinde, Batı Almanya'dan başka hiç bir devlet, Amerika'nın Vietnam'a tecavüzünü tısvip etmemiştir.

NATO ülkeleri komünist değildir. Komünizme karşı bir savunma pactı diye kurulmuştu bu teşkilat. Ama, Vietnam tecavüzünü uygun bulmamışlardır.

NATO'cu Ingiltere'de hem hükümet, hem de, başlarında tanınmış filozof Bertrand Russell'in bulunduğu aydınlar, Vietnam tecavüzüne durdurulması için açılan kampanyanın içindedir. NATO ülkeleri Amerika'da önce Berkley Üniversitesinde başlayan protestolar, dalgıda dalgıda bütün dünyayı sarmıştır. Türkiye'de önce Ankara ve Orta — Doğu, sonra İstanbul Üniversitesi öğretim üyeleri, Vietnam'daki saldırydı protesto etmişlerdir. Johnson yönetimini, Amerikan Üniversitelerindeki protesto hareketlerine stolflenmiş ve «Bu harekete katılanlar ya Amerikan haini ya da askere gitmek isteyen korkaklardır» diye yorumlamıştır. Bu yıl Nobel barış arnuğunu kazanan Amerikalı din adamı Martin Luther King:

«Vietnam'ın bombalanması, Amerika'da söz hürriyetini ve muhalefeti ortadan kaldırılmıştır. Amerika hükümeti düşünceleri ve hürriyetleri kontrole devam ederse, kaçınılmaz bir surette, fasizme doğru gidecektir» dedi. İktidarındaki Demokrat Partinin senatörü Wayne Morse:

«Bugün dünyamın en tehlikeli insanları, Rusya veya Çin'de değil, Millî Savunma Bakanlığı binamızdadır. Binalar biz kesiş bir şekilde savasa sürüklüyorlar. Bu olayı Birleşmiş Milletlere götüremiyiz» dedi. Nihayet, Johnson Partisinin Parlamento'da Das Münasebetler Komisyonu başkanı senator Fullbright: Vietnam'ın bombalanmasına ara verip, Kuzey Vietnam'la müzakere masasına oturulmasız» diyerek, Johnson politikasını tendik etmiştir.

Berkley Üniversitesi Profesörleri, M. L. King, Senator Morse ve Fullbright Amerikalılarıdır. Ama, hiç birisi komünist olmadıkları halde, tecavüze karşı olduklarını açıkça ifade etmişlerdir.

Vietnam'a Amerika'nın tecavüz etmediği kanaatinde olan iki hükümet vardır: Güney Kore ve Türkiye... Güney Kore, üstelik Vietnam'a, Amerikalıları birlikte savunmak üzere bir askeri birlik de göndermiştir. Türk Başbakan ise, 4 Ocak tarihinde yaptığı basın toplantısında:

Amerika vatandaşının refahı için Vietnam'da kan akabilir, ama Türk halkının refahı içim kan parasına ihtiyacımız yoktur.

Buyurun

Savaşa

Mc Namara bizi savaşa çağrımaya mı geliyor? Mc Namara'ya «başa kapıya» denemeli ve Güney Kore'den de askerlerimizi geri çekeceğimiz söylemenmelidir.

Amerika'nın, NATO ortaklarını, yemeğe veya çaya davet eder gibi, Vietnam savaşına öyle çağrı�i vardır ki, bayılmamak elden gelmez. Geçen Aralık ayında Paris'te toplanan NATO Bakanlar Konseyinde Disisleri Bakanı Dean Rusk, Amerika'nın Vietnam'daki tutumunu izah yolu hayli dil dökmiş, barış için her çareye başvurduğunu iddia etmiş, fakat Çin'in ve Kuzey Vietnam'ın saldırganlıkları karşısında savaşa devam etmekten başka yapılacak bir şeyle olmadığı söyleyerek, NATO ortaklarını da savaşa katılmaya çağrırmış ve demiştir ki:

— Güney Vietnam'a verdigimiz sözü verine getirmezsek, size verdigimiz sözü de verine getirmeyeceğimizden şüpheye düşebilirsiniz.

Bu sözler üzerine NATO ortaklarının temsilcileri donakalmışlardır. Bir defa nereye çahi rılıvor? Bütün güç ile kendisinin bile battığı ve içinden ei kamadığı bir batağı Amerika, NATO ortaklarını ne hakla, ne yüzle çağrıyordu? Sonra NATO'ya karşı yüklenmiş olduuo solonel antlaşma vecibelerini Diem'e yarılm ağızla verilen ve Cenevre anlaşmasına aykırı olan sözle nasıl kivaslanabilir di? Dean Rusk'ın sözleri soğuk dus etkisini yarattı.

Görülüyorki, Dean Rusk bu çağrıyı orada da bırakmış, geçen gün, Amerika'da televizyonda yaptığı bir konuşmadada, NATO ortaklarını Vietnam savaşına asker yollamaya çağrırmıştır. Bu davranışlar, Vietnam savaşa hakkında dünya halk oyunun ne düşündüğünü Amerika yöneticilerinin anlayamadıklarını göstermektedir. Bu derece aykırı teklifi başka türlü izahı yoktur. Amerikan yöneticileri söyle sanyorlar ki propaganda ile kara, beyaz gösterilebilir.

Vietnam ile ilgili hakikatler, nelerdir? Vietnamlılar Fransa'ya karşı açtıkları kurtuluş savaşını kazandılar ve 1954'de Cenevre bir konferans toplandı. Bu konferans Fransa, Amerika, Ingiltere, Sovyetler Birliği, Çin, Kamboç, Laos ve Kuzey Vietnam katıldılar. 21 Temmuzda, Vietnam'ın 17nci enleden geçici zaman için ikinci bölünmesi, fakat 1956'da her iki bölüde vapılacak seçimle birleştirilmesi üzerinde anlaştılar. Güney Vietnam ile Amerika, bu anlaşmayı imzadan kaçınmakla birlikte, herhalde onun uygulanmasına enel olmayacaklarını bir deklarasyon ile bildirdiler.

Diem 7 Temmuzda Bao Dai'ın Basbakant olmustu. Az sonra Bao Dai'lı düşüren, Başkanlık geçti ve Amerikanın kanatlarını göstermektedir. 1954 Cenevre anlaşmasını tanımlayıcıntı bildirdi. Seçimin yapılmamasına engel oldu ve Amerika da Diem'i destekledi.

Once Amerika, para yardım ile Diem'in Vietnam adı ile bilinen kurtuluş hareketini bastıracağını ummuştu. Bu yardım yetmediinden «dansman» adı ile asker volla打了. Bu da yetmeyeince, doşru doşru asker gönderildi. Bir vil önce Kuzey Vietnam'ın havadan bombardanmasına baslandı. Amerika admı Güney Doğu Asya'da. Asyalılarla bir savasa sürüklendi.

Johnson sinyorlu ki, dünya

Prof. A. Sükrü Esmer

nin dört bucagına temsilciler yolluyarak, gürültü ile barıştan bahsedince, herkes, kanacaktır. Bazi devletler Amerika'nın himayesinde olduklarından kandırılmaya lüzum da vaktür, asker voluyorlar, Güney Kore bunlardan biridir. Milliyetçi Çin de yollar, hatta Filipinler de yollar. Esasen bunlar askerlerini verecekler, bütin masraflar Amerika tarafından ödenecektir. Avustralya ve Yeni Zelanda'nın asker yollamaları, kendi menfaatleri icabıdır.

Bazı dost devletlerin yöneticileri, politikaları icabi, Amerika'nın Vietnam politikasında hak siz olmadığı söylemek lüzumu duymaktadırlar. Fakat bu beyanlar samimi değildir. Federal Almanya'nın yöneticileri bu davranışlarından karsılıkla Vietnam'da Amerika'yi destekliyor. Bunların dışında Amerikayı haklı gösteren vaktur ve böyük coşunluk Vietnam savaşının devamından Amerika'nın sorumlulu olduğunu söylemekten cekinmemektedir.

Türkiye'nin tutunu nedir? Son basın toplantısında Vietnam hakkında sorulan bir suale, Başbakan: «Amerika Vietnam'ı yardım ediyor» cevabını vermişit. Bu, gerçeklerle ilgili olmayan bir cevaptır. Asya — Afrika devletleri ile ilişkilerini zı, böyle pişirik davranışları düzenliyem» diye. Acaba bundan cesaret aldığı için midir ki Amerika Vietnam savaşının tırmamasından başlica sorumlu olan Savunma Bakanı Mc Namara, bizi savasa çağrımaya geliyor? Güney Kore'deki Türk kahramanlığı gene hatırlı geldi. Fakat sayıca misafire başka kapısı calması söylemeliidir. Bu vesile ile Mc Namara'ya, Güney Kore'den askerlerimizi geri çekele ya; Güney Kore'nin kendisi, Vietnam'a asker vollağına eō re. Kore topraklarının savunması için Türk askerlerine ihtiyaç kalmamış olmalıdır.

Ahmet Sükrü Esmer

— Ulus'tan —

S. K. D. Konferansı

Sosyalist Kültür Derneği İstanbul Şubesi'nin Nuruosmaniye Caddesi, Mengene Sokak Fazilet Ant.'daki lokalinde 5 Şubat 1966 Cumartesi günü saat 15.00'de, Demir Özü' tarafindan «Güçlerin Birlestirilmesi» konusunda bir konferans verilecektir.

Halk Sağlığı Açısından

BUGÜNKÜ ECZACILIGIMIZ

Dr. Cavid Başar

Her mesleğin kendine göre de..., çözümlemecek problemleri vardır. Halk sağlığını ve hekimliği çok yakından ilgilenirdiği için eczacılığın bir kısım problemleri hekimleri de bu konuda düşünmeye zorlamaktadır.

Bundan 15 sene kadar önce eczahane açmak sınırlı bir hâlde idi. Ancak şehir veya kasaba nüfusuna göre eczahane açılmasına müsaade ediliyordu. Bu müsaadelerin veriliş ve tatlık şekli eczacılar arasında büyük bir üzüntü ve huzursuzluğa sebep oluyordu. Eczahane açmamış genç eczacılar çok büyük geçim sıkıntısı içinde idiler. Hakkı olalar hâllerinden yana yakla şikeyet ediyorlardı. Bu durumu önlemek amacıyla eczahane açmak kayıtsız şartlı serbest hâle getirildi. Bu serbest rejimle doğacak rekabet sayesinde o zamana kadar eczahanesiz kalmış olan küçük kasabalar da eczahane açılacağı, toplum hizmeti olan bu hizmetin, mahrumiyet bölgelerindeki halkın ayağına kadar gideceği san ve mûdafaa ediliyordu. Her serbest rejim gibi burada da iş tanı... men ters yönde gelişti ve kasabaların şehirlere, küçük şehirlerden büyük şehirlere doğru eczahaneler akın ettiler. Dolayısıyla küçük yerler yine eskisi gibi eczahanesi kaldı. Büyük şehirlerin merkezlerinde ise adını başında bir eczahane rastlanmağa başlandı. Bu ölçüsüz çoğalma, eski yeni eczahanelerin günlük cirolarının düşmesine, kazançlarının azalmasına sebep oldu. Bu durumun da halk sağlığı zararına ilk etkisi reçete ile satılmışında kanunu zorunlu olan ilaçların yavaş yavaş reçetesiz satılmasına şekilde tecelli etti. İstihlen kazanca kavuşmak arzusu ve bağıbos rekabet kanunu zorunlukları her gün biraz daha bir köseveitti. Bu suretle son on sene içinde eczahanelerden her türlü ilaç reçetesiz almak mümkün oldu. Öyle ki Sağlık Bakanlığının hesabı sorulan morfin, eroin, kokain gibi uyuşturucu ilaçlarında aklı gelecek her türlü müessir, kullanılmış muhakkak kontrollü ilaçları isteyen, aksi hâlde kullanılanlara zarar verecek ilaç eczahanelerden reçetesiz satmak, yalan yanlış kullanmak usul hâline geldi. Parakazanma pahasına halk sağlığına gösterilen bu sorumsuluğu, başıboşluğa insaf sahibi, idealist eczacılar da son veremediler. Çünkü rakipleri: «Ben vermem bir baskısı muhakkak reçetesiz verecek, neden müsterimi kavbedeyim?» mantığı ile bu iyi niyete karşı koydular. Böylece başı ağırıyor diyene hap, gözüm görmüyor diye merhem, öksürülere surup, ateşilere iğne, uy... izlara uyuğu hapi, zayıflara kuvvet şurubu, vb., bakaldan, eker, tuz altı gibi rahatlık, korkusuzluk ve en ufak bir vicedan mes'uliyet hissi duymadan veriliş hâle geldi. Böyle reçetesiz alınmış lümlanalı, kodein, dionali şuruplarla, uyuşbaşları zehirlenmiş ne kadar çocuk yardım. Ehlivetsiz kimselerin eczahanelerden kolaveca temin ettikleri antibiotiklerle, kalb kuvvetlendirici (!) iğnelerle şehirlerin göbeğinde hasta tedavi

ettiklerine sahit olduk. Kolay dış çıkarsın! diye reçetesiz alınan yüksek doz D2 vitamini ile çocukların ölümün kapısına gidiş geldiklerini gördük.

İstediği yerde eczahane açabilen eczacıların bir kısmını zamana reçetesiz satışlar da memnun ve tammin edemedi. Günden güne çoğaları eczahanelerinin, kazancı mütemadiyen azalttı. Eczacılığın batmak üzere olduğu ileri sürürek, Sosyal Sigorta'nın eczahane açmasına engel olunmağa çalışıldı. Neticede başvurufak da olundu. İşçilerin kalması icabeden kârları da eczahanelere aktardıkları hâlde yine tammin edilmemiş görünen bazı eczahane sahipleri başka bir ticari işe de mesgul olma yoluna şartları. Diğer bir deyimle eczahane kasasını yakınları olan güvenilir ellere, eczahane de kalfa ve çırakların omuzuna bırakarak, günde mümkün bir kârda, eczahane dışında başka bir ticari işe uğraşma başladilar. Böylece kendi deyimleriyle, çocukların istikbalini temin etmiş, sosyal dumurlarına uygun bir vaşantı kavuşmuş oluyorlardı. Ama bu arada halk sağlığı ne oluyordu?

Eczacı daima iş başında olmayan eczahanelerden alınan ilaçlar halk sağlığı, hekim - hasta münasebeti bakımından bir problem ve üzüntü kaynağı hâlinde gelirdi. Böyle eczahanelerden alınan ilaçların reçetelerde uygun olup olmadıkları daima kontrol etmek icap ediyordu. Bu hâl ise hekim ve hasta için daima mümkün olamamaktaydı. Diğer taraftan, eczacının mes'uleyi.. altında vapılmış icap eden magistrallı dediğim.. ilaçlar da ehliyetiz ve mesuliyetleri olmayan kimselerin lîne kaldı. Bundan dolayla, bu en bir kâr hekimler deontoloji kaidelerini bozarak hastalarına, eczacı başında olan eczahanelere gitmeye.. i tavsiye etmek mecburiyetini duymaktadırlar. Aksi hâlde hastalar kaderlerivrele başbasa kâltyorlar. Aşağıdaki olaylar hastaların nasıl kaderlerivrele başbasa kaldıklarına dair bir kaç örnektir:

Eczacı iş başında olmayan bir eczahane bir hastaya, difteri serumu verine tetanoz serumu verildiği yarananmış bir çocuğa, kullanmış tarihî avlarcaya önce geçmiş tetanoz serumu verildiği, Diozinol isimli sulfamid serine sinek öldürülür bir zehir olan «Diazinon» verildiği, Calcibronat serine Bicarbonate verildiği vb. görülmüştür. Bu gibi yanlışlıklar her gün venilerini sarıp gidiyor.

Son yıllarda mantar gibi çoğalan hazır ilaçların adlarını hekimler ve akıllarında tutamaz oldular. Aynı zamanda eczahaneler de bunların bepsini bulunduramamaktadır. Bu başıboş çoğalar.. hazır ilaçların yurt ekonomisine olan zararları ayrı bir konudur. Bizim devrimiz istedigimiz nokta eczacı iş başında olmayan eczahanelerdeki başı boşluktan istifade ederek ona safla.. geçen sorumsuz kimselerin, reçetelere yazılan ilaçlardan bulunmalarını, hekime sormadan, kendi kendilerine başka ilaç.. la değiştirmeye başlamalarıdır. Zulunmayan ilaç ya depo-

Politika ve Ötesi

POLİSİN ESKI NUMARALARI

Yazuya oturdugum zaman başlığı korkan bir desem, yoksa polisin eski numaraları mı? Burdaki eski sıfat polise ait oluyor gibi geldi bana... Oysa sıfat numaraya ait olmalydı... Çünkü bunlar gerçekten eski numaraları, denenmişti, uygulayana da, uygulatana da şeref getirmemişti. Sadece şeref getirmemekle kalmamış belâ da getirmiştir. Önce karşı tarafa belâ getir gidiş görünüür, sonra bir bakarsınız, başı belâva oren kendiniz olursunuz. Onun için, polisin eski numaraları diyorum.

Sabahın köründe, çat kapı... Açarsanız, tanık bir yüzdür. Süklüm, pöklüm, kabahat işlemesine bir hali vardır. İki büklümdür.

— Merhaba Asım Efendi havrola!..
— Efendim, biliyorsunuz emir kulu yuz.. Yine gönderdiler. Bir arama emri var da...»

— Göreyim...
— Buvurun...»

Bakarsınız, gerçekten bir arama emri... Kapıyı açarsanız, içeri alırsınız. Doğru kitaphâye seyirler... Bakalar... Bilinen kitaplar... Coğu piyasada satılıyor. Alıp götürürek sansırsınız. Yalnız bilgi bilgi evirip çevirirler.

Almazlar, verine korlar.
— Ne arıvorsunuz?..
— Bevanname...»

— Ne beyannamesi?..
— Hani Mülkivenin Bahçesine atmışlar ya...»

— Hür Subaylar mı?..
— Evet efendim ol...»

— Ne arar bize onlar?..»
— Biz de biliyoruz olmadığını ama, napalm emir...»

— Ondan daha ağırın her gün istesem ben gazetede vaziarım. Beyanname ile ne ilişğimiz olacak?..

— Biliyoruz Beyim, fakat bizi dinlemezler ki...»

— Kimi dinlerler?..
— Kendi bildiklerini okurlar... Genel Müdür değişti. O da şimdî veni numaraları icat edemeyeceğine söyle, eskileri deniyor.»

Güler gecersiniz.

Savcılık gidersiniz. Savcı da çok bilmiştir. Beyannamenin bulunmadığını önceden kulağına fısılmışlardır. O da aşağıdan aşır. Bir kahve sövler, bir çığra verir.

— Napalm emir...» der.

Emri veren koyun ki, bir «Beyoğlu Kaymakamı» dur.

Genc Mülkiyeli, mektebi bitirmiştir. Bir eski valiye damat olmuş, Arkadaşları Doğunu kusucu, kervan secmes ilecelerinde soñlu abrak, o, damat elden adamın yüzü suyu hürmetine İstanbul'da atanmıştır. Genc «Bevoelu Kaymakamı» dir. Artık efendisine sonuna kadar bağlanacaktır. Öğrendiği numara da budur.

Münasip bir hâkimden açık arama emri alacak. Mımlinen adamın evine üç polis gön derecek.. Açık arama emrinin üstüne minle-neni yazacak.. Bir kaç kitabı toparlayacak.. Vekikler bulunduğu dibe yakını pazarlare haber uçuracak.. Adamı «derdest» edecek.. Tevkif müzeğekesi, mahkeme.. Gazetelere geçen büyük basarı.. Ardından, Bevoelu Kaymakamlığı biteme ve Izmit Valiliği gelecek..

Ne o?

Bevîmiz muzur cereyanlardan memleketi kurtarıyor.

Bu numara bitti sanyorduk. Gerçekten de bitmeliydi.

Bakın size böyle bir numara daha anlatayım:

Sendika Başkanımız, Namık Gedik de Dâhilîye Vekili. Şimdi TRT ci olan bir kaç gazeteci ve TRT ci Doðan Kasaroðu da Yönetimi Kuruðlu üyesi... Namık Gedik'in huzuruna öztürdüfər. Adam önce, memleket, vatandaşlığı içinde mutlular çoktu. Sökmeden oðrunda hemi venden çöndü. Makam odaðında hemi karsi karşıyayız. Açı ağını, yumdu gözünü.

— Ulan siz kendiniz ne sanıvorsunuz?

Rıza hâlümatis. Adomu tarz oðarla. Günden les-

ni sereriz de kimseñin rühu bile duyunaz. Hükümete bañedilir mi?..

Daha bir sürü lâf.

Büyük dağları Menderes, küçüklerini de sanki bu Namık Gedik yaratmış. Atıyor da, atıyor.

Aradan 20 gün geçmedi.

Bu Namık Gedik'i bir çon arabası ile evinden götürüldürken gördüm. Göz eze geldiğimde, gözlerini vere indiren oydu.

Menderes'i Yüce Divan önünde:

— Hâlîlîye Vekâleti odasında :
— Siz kim olıvorsunuz?.. sıyakası... Çop arabasında gözler verde...

Emrine itaat eden polisleri çağrıyor. Atıyor tutuyor, Pencereden, Baskentis vüce tepe-lerini görünüyor. Flondağı, Hüsevin Gazi.. Bulalar kendi varanı samovar, verivor emri.

— Git sunuların, sunuların, sunuların evi-ni ara...»

— Başlıstıne efendim...»

Evleri aranalar Mâlikive talebeleri. Sonu, önceden olduğunu sibi vine fos.

Baska ovum bilmiyor kl..

Bundan öncekiler bunu övmeyacaklar.. Aynı numaraya devam..

— Yahu Namık Gedik...»

—»

— Yahu, Kemal Aygün...»

—»

— Yahu, Cemal Gökten...»

—»

— Yahu, Ahmet Demir...»

—»

— Yahu, Ekrem Ant...»

Hesini unutmus. Ama onların eski numaralarını hatırlıyor.

Amerikan kışkırtma, Amerikan elçili denosuna bomba kov. Dulles «lirken ver komutu verdi. Ondan sonra elde liste adam topla... Gazetelere sabotaj dibe vuttur. Üstünder bu kadar vil şecsin ve sanrı halâ bulunamastır. Nasır hulunur sanrı, enhusa var. Suchis su da, such suvunun kendisi..

Sımdı veni bir numara daha çevrilivir.

Elde listeler eski Revoelu Kavmakamları öğrenci avına çıkmışlar.

— Sizin evde teksir makinesi bulunur mu?..

— Ne gezer bizde; yazı makinesi bile yok... Biz öğrenciyiz...»

İkinci evi aralar.

— Bahevîe bevannameyi kim attı..»

— Ne bileyim, ben...»

Üçüncü evi aralar...

— Bevannameyi kim atabilir?..»

— Bilsem sövlerim...»

Bevlerimiz memleket vînetiyor, asayis kuruyor, düzmece samık arıyorlar. Bu gidişin ardından samık arayanların, samık olacaklarını düşünüyorum.

Kocaoglu'nun dokuz Türküsü varmış, dokuzu da ahat üstüne imi.. Buluların Türküsü de bu...

— Yürümez bu...» dedigimizde:

— Nerden biliyorsun?.. divorlar.

Bundan öncekiler de bunu yaptı. Yürütenmediler. Bunlar da bunu yapıvorlar. Yürütenmediler. Ne olacaşa genç mühendise ve ağızı kulaklarına varan taşra doktoruna olacak...

Oluçak ama, suç kimin?

Mehmed Kemal

lardan tem.. edilir, ya da reçete basta «bilime iade edilir. Müşteri kaçırmamak, para kazanmak hırsı ile 2. 3. hattâ 4. derecedeki sahûslar tarafından «bizde bunun Avrupası var», «Doktorun yazdığını bizzat verileceğimiz dahı iyi ve kuvvetli bir aktıflan eczacılığı, ser-

best rekabet yüzünden ne hâle geldiğini, halk sağlığını - hangi yöne sü.üklediğini özettemeye çalıştık. İnsan bu sorumsuzluk, bu lâyalilik karşısında: «Türkive'de eczacılık nereye gidiyor?» diye sormaktan kendini alamıyor.

U-2 UÇAĞI CASUSUNUN KARISI

David Cort

Urallar'da, Sverdlovsk yakınında düşürülen U-2 casus uçağının pilotu Gary Powers'in hikayesindeki eksiklikler, karısının hallerini kapsayan bir kitabın yayınlanması ile giderilmiş bulunuyor. «Casus Karısı» adını taşıyan bu kitap çok köşü yazılmış olmasına rağmen C.I.A.'nın çalışma tıflüsü ve kullanıldığı kimseler hakkında, sındırıya kadar açıklanmamış olan bilgiler vermektedir. Böylece, alelade bir Georgia'lı kızın hâturâtından, bazı hakikatleri öğrenmek mümkün olmaktadır.

Barbara'nın ailesi, Georgia'da yaşayan ailelerin bir örneğiydi. Barbara'nın akıl hastahanesinde çalışan annesi dört kere evlenmiştir. Birinci kocası ortadan kaybolmuş, ikinci kalp krizinden ölmüş, üçüncü alkoli olduğu için akıl hastahanesine kapatılmış, dördüncü de yine alkolik olduğu için akıl hastahanesine kapatılmış ve sonra serbest bırakılmıştı. U-2 olayı patlak verince, damadının yılda 30000 dolar kazanan bir kimse olduğunu öğrenen kadın, bol bol para harcamaya başlamıştı. Daha sonra, Barbara da aile geleneği-

ne uyularak alkollük yüzünden akıl hastahanesine sokulmuştur. Ama, dakikada 160 kelime yazacak kadar usta bir daktioloğan Barbara, beş hafta içinde hastahanededen kurtulmanın yolunu bulacak kadar zeki bir kadındı.

Hava teğmeni iken Barbara ile evlenen Powers, dış görünüşü bakımından meselesi olmayan bir kimseye benzıyordu. Utangaç bir köylü çocuğu olan Powers, denizaltı baltık avcılığı, tenis, okçuluk ve avcılık gibi sporlarda ustadaydı. Powers, C.I.A. için çalışmaya başladıkten sonra, yaptığı işi gerçek yüzünü karısına açıklamıştır. Daha doğrusu, karısına da «hava keşifleri» yapmakta olduğunu söyleyerek, gerçek işinin mahiyetini saklamıştır. Bu olay, Powers'in ketum bir insan olduğunu gösterdiği gibi, karısına karşı duyduğu sevginin mahiyetini de açıklamaktadır.

Barbara'nın karakteri, evlendikleri gece kocasının çok ateşli bir şekilde seviştigi: çocuk düşürdükten dört gün sonra kendisiyle yine sevişmek istedigini ve Parthenon'un kırk sekiz sütunu olduğunu (aslında kırk altı sütunu vardır) söyleken açığa çıkmaktadır. Barbara, koca sini hırcesinde ziyaret etmesi için Ruslar'ın sadece üç saat izin verdiklerini ve efele tutuşur gibi gözükerek birbirlerinin avuçlarına C.I.A.'nın şifreli mesajlarını verdiklerini söylemektedir. Aslında bu, inanılmayaç bir seydür. Yalnız kaldıkları üç saat içinde çiplak bir halde bulunduğu söyleyen Barbara, üç kere sevişiklerini de ileri söylemektedir. Bu strada, bir bittlerinin gövdelerine C.I.A. şifrelerini yazmış olduklarını düşünebiliriz (!). Barbara, Amerika'ya döndüğü zaman C.I.A. tarafından soruya çekildi. Sorusunun esastı, Barbara'nın görülmüş olduğu adamın, gerçekten Powers olup olmadığını tespit etmekti.

Barbara, yazmış olduğu kitabı büyük bir kısmında kocasından niçin ayrılmış olduğunu açıklamakta ve kendini hakkı çarmaga çalışmaktadır.

Barbara, kitabı'nın sonunda,

namusu bir kimse olduğunu aşağı çıkarmak istemigi gibi. C.I.A. 'nın «meşru sayılmayacak davranışları» de açıklanmak amaci gözönünde tuttuğunu söylemektedir.

Barbara'nın yazıklarını okuyan bir kişi, C.I.A. 'nın her zaman aceleci ve venimli bir şundaki traylerlere yerleştirmiştir. U2 gurupuna mensup olanlar, öteki Amerikalılarla görüşürmedikleri için, sonu gelmez kokteyl partiler vererek aralarında eğlenmeye çalışıyorlardı. Bir A C-47 uçağı, pilotların karalarını, Doğu'nun herhangi bir şekilde davrandığı intiharı edinemektedir. C.I.A.'ya mensup kimse, Powers'in Ruslar tarafından ele geçirilmesinden neş güz soura, Barbara'nın Adana'daki traylerine (otomobiller arkasına takılan ve ev gibi kullanılan arabalar) sabah saat beşte gelmiş ve kadını yakapacağı gibi ayağı kırmış olarak uccala Amerika'ya götürmüştür. C.I.A., Adana'da bulunan U-2 casus uçakları mürettebatını ve ailelerini, önce bir takım evre, daha sonra on iki metre bovine görmek üzere hazır bulunduruyordu.

Yakalandığı sırada, Powers'in üzerinde, intihar etmesini sağlayacak bir zehirli igne bulunuyordu. Ama Powers'in hayatına kiyacak güçte bir adam olmadığı anlaşılmaktadır. Serbest bırakıldığı zaman, Powers, C.I.A. tarafından, bir merkezde saklanmıştır. Boşanma duruştasında da, mahkeme salonunda C.I.A.'nın bir adamı bulunuyor ve Powers'in hangi sorulara cevap vermesi gerektiğini başını salayarak ima edivordur.

Yazılanlar okununca, C.I.A. 'nın yaptığı her işte, düşüncenin değil, sadece karar verme yeteneğinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Powers, bir casus değil, sadece bir teknisyendi. Ve Powers'in teknisyen olduğunu söyleyerek, James Donovan, içlerinde Powers da bulunan üç Amerikalı, gerçek bir casusla yanı Rudolph Abel ile değiştirmek konusunda müzakereye girişebilmisti. Donovan, Powers ile birlikte, 10 Şubat 1962'de Amerika'ya döndü. Ve sunları söyledi: «Powers, başkalarından farklı bir adamı. Amerikalılar onun yaptığı işleri tenkid etmişlerdir... Ama, ıssızlı davranış, Rusya üzerinde, bir casus uçağıyla geçmek üzere herhangi bir kimseyi aradığınızı düşünün. Powers, uygun ücret verildiği zaman, bu işi yapmayı hemen kabul edebilecek ve Minsk üzerinde geçen, salamlı sandviçini gönül rahatlığıyla yiyecek bir adamı.»

REKLAMİNİZİ
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLĀN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.

Genel MÜDÜRKÜ :
Çağaloğlu, Türkocagi Caddesi No. 1.
İstanbul

Tel: 27 66 00 - 27 66 01
Telgraf adresi : BASINKURUMU

BASIN — 8135/027

**ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPIN**

*bazara ile
kullanılır!*

GRİPIN

KİNİNLİ GRİPIN

GRİPIN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

Kurtuluş Savaşının
6 ciltlik
gerçek hikayesinin birincisi
“Kutsal İsyancı”, çıktı.
Bütün
kitapçılarda bulunur.

KUTSAL İSYAN 1

Genel dağıtım yeri: May yayınları
Ataşay 109 CAĞALOĞLU Tel: 27.71.81
Sipariş üzerine ödemeli gönderilir...

KUTSAL İSYAN
MİLLİ KURTULUŞ SAVAŞINI GÖRÜCÜ HİKAYESİ

MAY YAYINLARI - İSTANBUL

(YÖN — 026)

YÖN, 4 SUBAT 1966

Muzaffer BUYUKÇU'nun

Yeni Hikaye Kitabı

CEHENNEM

Cıktı

Fiyat: 3 lira

DÖNEM YAYINLARI
P.K. 23 İstanbul

(Yön: 006)

TACİ REKLÂM

Bütün reklam işlerinizde sizleri memnun etmeye kararlıdır. Yeni kurdugu: Beyoğlu Tokatlıyan İş Hanı Kat: 4, No: 39 - Telefon: 497600/34 Bahçelievler Caddesi No: 8'de Öncü Kitabevi servislerinde çalışmalarına başlamıştır. Gece telefon: 5550 38

(Yön: 010)

Dursun Akçam'ın Röportajı

Kanayaklılar

DÜĞÜNLER

Düğünlerde töreler, törelerde giden paralar çok. Doğu düğünlerinin ilginç yanlarından birkaç örnek görelim.

Nışandan bir süre sonra oğlan tarafı gelin görmeye gider. Buna ilk yoklama denir. Bu yoklamayı kadınlar yapar. Sayıları on beş, yirmiden az olmaz. Yeme içme giderleri oğlan evinden gönderilir. Kadınlar, geline hediye verirler. Entarilik kumaşları ölçer, bicer dikerler.

Yirmi dört saat sonra şerbetler içilir, mendil açılır, para topalanır. Köy uzaksa bu süre daha da uzatılabilir.

İkinci yoklamaya birkaç ay sonra erkekler gider. Atlarla giden bu ikinci görücülerin adına atlı derler. Atlı sayısı yoksula, varlıklıya, ağıya göre değişir. 25 ten 100-150 ye degein çıkar.

Athaların haresi (masrafları) un, bulgur, pıriç, çay, şeker, etlik (koyn) yine oğlan evinden yollanır. Dönüşleceği gün topluca yemek yenilir. Yemekten sonra tepsiler gevdirilir, para toplanır. Verilen paranın azlığı çokluğu atının onuru ile ilgilidir. Parayı tophyan adam yüksek sesle duvurur:

— Allah bereket versin, Ahmet ağa 100 lira!

— Şerefi artsun, Hasan efendi 60 liralı!

Yoklamalar tamamlanır, başlık ödenir. Gelinin altını, urbaşı altına.

Kız - oğlan tarafı oturur, düğünün gününe, atlı sayısını, düğün harçını kesime bağlarlar. Yalnız iki dini bayram arası düğün yapılmaz. Oğlan evi, kız evinin tüm düğün giderlerini karşılamakla sorumludur. Çifte etlikler, telisler dolusu bulgur, pıriç, kg.larla yağ, yetesiye çay gider verilir.

Bu hazırlıklardan sonra oğlan evi, düğüne katılacak atlaları, kız evi de, atlaları konuk edecek komşuları tesbit eder. Çağrıya alan komşular, gelir bir bardak çay içenlerse atlı olmayı, ya da atlaları konuk etmeye kabullenmişler demektir.

Düğün üç gün oğlan evinde, üç gün de kız evinde altı gün sürer.

TOY BABALARI

Ailede yetkili olanlar düğün işlerini yürütürler. Buñlara toy babası denir. Kız oğlan evinin toy babaları ayrıdır. Bütün her camaları toy babaları yapar. Toy babasını masrafa sokmak için türlü oyuncular, sakalar yapılır. Suya sokalar, içine, evliliklerde battırırlar. Sandıklar dolusu yemis isterler. Koynu - kuzu kestirirler.

YENGELELER

Kız yengesi, oğlan yengesi ayrıdır. Görevleri zordur. Sıkıktan anları çok olur. Oğlan yengesi daha forsludur. Yiğit edasıyla atlaların önünde gelin evine gider. Baba evinden bir kızı çıkarıp oğlana teslim etmek kolay iş olmasa gerek. Kız yengesi her zaman ona hesap vermek zorundadır. Hele güvey gecesi! Bir suçluk içindedir. O vilzden kız yengesi olmak istiyenler az bulunur.

Yengelerin töreleri iyi bilmelesi gerekdir. Tüm oyuncular eğilir başlarına.. Hevbeleri ketevle, cereze dolu olmalıdır.

Oğlan yengesi, attan iner in-

mez hemen alınmaz içeri. Kapı kilitlenir. Bahşış vermeden kapı açılmaz. Verilen paranın azlığı, çokluğu tartışırlar. Örneğin:

— Kaç lira verdi?
— Ons!
— Olamaz, on liraya kapı açılmaz!

Eve girdiği zaman altına min der atılır, başköşeye oturtulur. Oturduğu minderi iyice kontrol etmesi gereklidir. Mindere iğne batırılır. Oturması ile sıçraması bir olur. Bazan da içeri tutturulmuş kırık sandalye verilir altına. Yenge kıçının üstüne düşer, gillusürler!

Gelin yengenin yanında ayak üstü dikili kalır. Yenge izin verdiği zaman oturabilir.

CEREZ OYNATMAK

Gelin, baba evinden ayrılarak gece oğlan yengesinin cerezi oynatır. Yengenin cerezi kete, renkli şeker, üzüm kurusu.. dur. Son zamanlarda bisküvi almaktan moda olmaya başlamıştır.

Cerezler tabakları konur. Tabakların içinde mumlar yakılır. İki genç kız tabakları başları üstünde oynarlar. Oyun biter, tabaklar ortaya konur, orada bulunanlar birer ikişer alır yerler, sonra da tabaklara para atalar. Bu paralar yengenin olur. Cerez oynayan kızlara da ayrıca bahşış verilir.

Cerezden sonra kına vakımastra stra gelir. Yenge kınaçı çıkarır, kaçırır, bahşisi isterler. Gelinin eline kına yakan da avraca para alır.

GELİNİN EVDEN ÇIKMASI

Daval zurna dışarda gelin ağlatması çalmaktadır. Atlar atlanmış öteye, beriye at kosturmaktadırlar. Gelin iki göz iki çesne bezetilmektedir. Gelinin bezenmede kadınlar yarış ederler. Her vaptıkları iş için para isterler. Basını başlar para? Ke merini sıkılar, para? Gelinin yoluna mendil açarlar, gelin yüfüremez, para? Bir vandan da gelinin çeyizi bir kârda yazılmalıdır. Genellikle bir sandık, bir kat vataf olur. Ceviz arabaya yüklenmek istenirken gelinin kardeşi, ya da bir yakını sandığın fistusine oturur, bahşis ister, vine para? Gelin tam çikacakken kamı kilitlenir, para? Kardeşlerine at, tabancı alınma mıssı gelinin vine yolu kapatılır. «Aldıdım, almadım.. Keşimde vardı, yoktu..» derken bir kavgaya sürürlü! Atlalar dışarıda beklemekte tılm köylü sevir de! Gelin ata biner binmez öpüne inerler, para?

Yol vakıfı da olsa gelini uzak vollarдан dolastırılarak eftiriliyor. Ömeli uzun, evlilikleri sürekli olur. Bir süre vol atından sonra atlalar, «panağas» at kestirür, varsa ıverler. Birinci atın boğazına esarn boğalarlar. Hemen itirazlar yükselsin:

— Siravi beklemeden kactı!
— Kestirme volanı soldı!
— Bu esas atı deşildi!
Gelinle oiden atlalar, venceşler düberde bir sra ile vollarına devam ederler. Sra bozulur, hissi aradan geçen olives hâlbâlere. Bir kerekihâl vol nemamak için solanın einden solundan venceşler gider.

Gelin avrı bir köve sidivorsa, kövün siniruna varır ve varmaz kövün delikanlıları düberde alavunun volumu keser, sinir parası almadan gelini bırakmazlar. Co-

5

banlar görürse gelin alayını, hemen bir koç tutar, getirir gelin'in yolumu keserler. Gelin bu koçu bir eliyle tutup atının üstüne kaldırırsa koç kendisinin olur, kaldırıramazsa çobanlar koç bedeli parayı almadan yolu açımlazlar.

GELİNİN ATTAN İNDİRİLMESİ

Gelin, koca evine varınca, attan inmeden bedelinin bağışlanması ister. Kardeşleri, başbaşa özellikle bu noktaya dikkat ederler. Geline, tarla, çayır bağışlanır, inek, oküz koynu verilir. Ayrıca bir de kurban kesimali gereklidir. Gelin kesilen kurbanın kanına elini batırır evin duvarına vurur.

Kurban kesilmemesse kız tarafı nim zoruna gider. Kızılarla aileler geri götürülebilirler gelini.. D. köyünde T. Demirbaş, bir günlük yol uzaktan getirdiği geline çok masraf etmiştir. Kurban kesecik tutarı kalmamıştı. Kızın kardeşleri:

— Olamaz, dediler, adet yeri getirilmelidir!

T. Demirbaş biraz direnmek istediyse de fayda etmedi. Gelini geri götürüyordu. Çaresiz bir kurbanlık buldu...

Gelin attan inmeye hazırlanan özenginin altına bir kazanı ters çevirirler. Üstüne de bir ağaç kaşığı kovarlar. Varlıklar, ağaç kaşık yerine çay tabağı, fincan koyabilirler. Gelin inerken ayağını vurarak kaşığı kırması gereklidir. Eğer kırmazsa bulanın birisi söyleyiş, kötü not alır. Yüzük kapaklı olduğundan kaşığı iyi göremez. Ayağından tutar, kırmasına yardım ederler.. Orta Anadolunun bazı yerlerinde kaşığın yerine küp kırarlar.

Gelin, kaşığı kırmaya uğraşırken damaya çikan güveyi, sarındıktı bir örtülüün altından gelinin başına çerez, bozuk para sermektedir.

BİNBEREKET İÇERİ

Gelin içeri girerken önce sağ adımı eşikten atmalıdır. Binbereket getirmesi için sağ avucuna tahlil, sol avucuna ekşi hamur (hamur mayası) verirler. İşerde kucağına bir anah, baharat erkek çocuk oturturlar. Böylece gelinin erkek çocuk doğurulmasına inanılır. Gelin kucağına daki çocuku çorap verir..

Kız evinde vanılan düğün töreninin bir benzeri de oğlan evinde olur. Bu kez de kız vengesini sıkıştırır. Aksam vekâlâtka vengenin sıkıntısı büsbütün artar. Gelin, yüz akıntı veremeyeceğine hali duman

dir. Oclerini yengeden alırlar. Kızlar da oyunda yengeyi sıkıştırırlar:

Yenge yerin dar midir?

Etrafin duvar midir?

İşer terse giderse

Hıç haberin var midir?

GÜVEYIN BAGLANMASI

Gelinin baba evinde nikâh kıyılmışsa, koca evinde gerdeği girmeden kiyihr. Köy imamı, köy muhtarı, kız, oğlan ve killeri, bir iki güvenilir komşu toplanırlar. Bir odada nikâh kiyihr. Nikâh biter bitmez, kız vekili ile oğlan vekili simsek gibi sırfalarlar. Biri öbürünün ayağına basmaya çalışır. Hangisi önce basarsa o ötekini yemmiş sayılır. Yenilen, yeneni kendileri değil, vekili oldukları kızoğlundur. Daha çok oğlanın venmesini istedilerinden kız vekili yavaş davranışları, genellikle yenik çıkar.

Gerdek gecesinde belki de nişanlısıyla ilk kez yüzüze gelen delikanlı bir takım hevecanlar, bocalamalar geçirir. Nişanlısı yanında bacıl duruma düşer. Sahbleyin yüz aki istenecektir gelinden! Bir umutsuzluk, bir perşenlik içinde sabahhâyan delikanlı suçu üzerine alır, «bağlılmış» der. İşte böylesi bir olaya güvey bağlanması derler.

Bir takım güvey bağlama yolları yaratılmışlardır. Düşmanlar, güveyi kırkananlar, onun iyiliğini istemeyenler güveyi bağlamak için türü çabalalar gösterirler. Bağlama yolları basitir. Dost görünen kötü niyetliler, nikâh kiyihrken içeriye sizahîller, Ellerindeki karashap bıçakları, zincirleri, lolikleri nikâh duası okunurken dileyimler. Parmaklarındaki yüzükler çırakları tekrar takarlar. Böylece güveyin bağlanmasına inanırlar. O yüzden nikâhta içeriyi, dışarıyı içice kontrol ederler. Şinelli kışları, diote, kösede saklanmışları uzaklaştırırlar. Kuş

kuları iyice çatıtmak için de nikâhta bulunuşara ihtar edilir:

— Herkes elini dizlerinin üzerine koysun, parmaklarını açın! denilir.

Güveyin gerdek evine gitce giydiği yol üstünde sıdikle eğriler çizerek güveyi bağılyabilirlər

Güvey bağlanmasından imamlar yararlanır. Ertesi gün duasını okur, muskasını yazar, açarlar güveyiyi.

Gerdek gecesinde güveye cesaret vermek, kuşkular içinde yalnız bırakmak için bazı köylerde (Polatlı'nın bir köyünde örneği görülmüştür) güveyin odasına kızın, oğlunun çekinmeyeceği bir kadın yatarırlar. Kadın önceden gider, yatağa gitir saklanır.. Kız-oğlan habersiz gibi görünürler. Gerekçi zamanın kadın yardımcı olurmuş güvey! Bu durumlarda bağlanmalar olmazmıs!

GÜVEYİN GERDEK EVINE GÖTÜRÜLMESİ

Gece bir süre ırlerince gelini güveye vermek sırası gelir. Evler, genellikle tek odalı olduğundan özel bir gerdek odası her evde bulmak zor. Yine avlular, samanlıklar, ahır köşeleri gerdek odası olur.

Güvey, sağdıça saklı bulunduğu yerden alınarak arkadaşları, dostları tarafından yumrukla, tekmeyle gerdek odasına götürülür. Tekme - tokat, güveyin kanını, canını harekete getirmek için yapılmış! Es dostlarına bazan güveyin canına kıvılcımları da karıştırılır. Güveyin nisanlığını daha önce istemiş, alamamışlar olabilir. Bunlar zamanlarla düşmanlıklarını unutturur, dost geçinirler. Ama kılıçlı içerde saklıdır. Güvey gerdek odasına gitmek onlar da delikanlılar arasında karır, yumruk verine bıçak saplayabilir güveyin arkasından.

Sarıkamış B. köyünde yokluğundan delikanının almak istediği kızı bol paralı bir arkadaşları arar. Hıç sesini ekmek, dostluğun sürdürür. Düğüün vapırır. Arkadaşı güveyi gerdek odasına götürürken içeri adım atar atamaz arkadan ekerlerine bıçak saplanır. Güvey kanları içinde yüzyükonu düşer...

Akarlarından uzunca ağıt yaktılar:

Sabahı ezana bak
Kabrin kazana bak
Felek gözüne kör olsun
Yazısı yazana bak!

Ordeğin eşi geldi
Yüzüğün kaşı geldi
Çakırın o evam
Tabut teneşir geldi!
(Devamı var)

YENİ DERGİ

Vöneten: Memet FUAT

Şubat 1966: Fasist kurşullarıyla öldürülün bir şair:

FEDERICO GARCIA LORCA ÖZEL SAYISI

J. L. Gilli: «Federico García Lorca»; Roy Campbell: «İlk Şiirler»; Edwin Honig: «Olgunluk Çağı Şiirleri»; Angel Del Rio: «Lorca'nın Tiyatrosu»; «Lore» ile Konuşmalar; Antonio Machado'nun Lorca'nın ölümü üzerine yazdığı şiir; Lorca'nın şiirlerinden ve desenlerinden seçmeler Ayrıca: Demir Özü'nün Sabahattin Ali için bir yazısı. Ve Nâzim Hikmet'in sekiz sayfalık bir uzun şiir!

FAKİR BİR ŞİMAL KİLİSESİNDE

SEYYAN İLE RAHİBİN MACERASI

Bulunduğunuz yerde De Yayımlarını satan bir kitapçı yoksa

«Yeni Dergi» ye mutfaka abone olunuz. Yıllık abonesi 32 lira.

DE YAYINEVİ, VİLAYET HAN, KAT 2, CAGALOGLU

(VÖN - 921)

«TENEKE»NİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Fakir Baykurt

Türkiye'de tiyatronun, çağdaş ölçülere vurulunca bir genisme içinde olduğu söylüyor. Devlet Tiyatrosu, yetişirdiği oyuncu ve vazalarla bu başının büyük parçasını kendi önüne çekmektedir. Her yıl, ulusal bütçeden milyonlar alan bu büyük kurum, elbet bazı hizmetler yapmıştır. Ama son yıllarda, açık ya da örtülü yollarla gelen politik etkiler tiyatro yöneticilerini korkutular beri, Devlet Tiyatrosu asıl özelliğini olan «Öncülük» görevini özel tiyatrona kaptırmış durumdadır. Devlet Tiyatrosuna «Öncülük» görevini kim verdi, dive sorulabilir. Eee, halkın ödediği vergilerle işleyen bir tiyatronun ulusal kültür içindeki yeri «öncülük» değil de «artılık» mı olur? Ama şimdi öyledir. Suya sabuna dokunmaz, demagojik şimşekleri üstüne çekmez, coğu oynansa da oynamaması da olur oyunlarla Devlet Tiyatrosu, simdi tam «artılık» bir tiyatro olmuştur. Hele, yıllardan beri, ker...inden çok az şey esirgendiği halde, gerçek seyircisini bir türlü bulamayı, tiyatroyu büyük kentler dışında oturan halka götürecek sağlam bir örgüt kuramayı, onun «artılık» tiyatro luşunu gösteren belirtilerden başka biridir.

İstanbul'da, «Gülriz Sururi ve Engin Cezzar Tooluluğu» nun oynadığı «Teneke»yi gördükten sonra bunu düşündüm. Özel tiyatronlar, birçok para sıkıntısı, verezi yükü ve politika baskısı altında, ortaya getirdiği oyunlarla resmi tiyatromuzu hayli

geçmiş durumdadırlar. Türk halkın «sakincası» sayılan sorularına el atan oyular, ise yarar çeviriler, şimdi özel tiyatlarda seyirci «arasına» çıkabiliyor. Gerçi, büyük kentler arasındaki «yircinin ayağına» gidecek örgütü özel tiyatrolar da kuramadılar. Ama böyle bir hizmeti, ulusal bütçeden para aldığı halde Devlet Tiyatrosu başaramadıktan sonra, sadece seyircinin yaşıyla kavrulan özel tiyatrolara bir şey demege yer kalmıyor. Özel tiyatroların bu bizantineri bile insanı Devlet Tiyatrolarını çok az şey için beslediğimiz sonucuna götürüyor ve üzüyor. Bir de... yarım yarım «devletçilik» uygulamaları, yurttaşlarda devletçilikten soğuna duygusu uyandırıyor. Asıl zararlı, ziyanslı da bu.

Dört beş yıl önce Orhan Asena, Orhan Kemal'in «Murtaza»sını oynuşturdu. Orhan Asena, yazdığı «fazla sıvri olmayan» altı yedi oyunla, adını Devlet Tiyatrosuna kabul ettirmis bir yazardır. Ama Orhan Kemal'den yaptığı bir uyarlamayı kabul etmediler. Çünkü içinde doğrudan doğruya Türk halkın sorunları vardı. Millet Meclisi'nde, Senatoda politikacılar, pusuza yatmış gibi Devlet Tiyatrosunu gözlemeviyorlardı. Gazetede çıkan romanlara bile karışan politikacılar, bu tip oyunlara da kanca takabilirlər. Tiyatro yöneticisi olarak bu kancaların «kurtulmak» kolay iş mi? Bana ne? Halk benim ziderlerimi ödüyor mu? Ödüyor. Gelip oynadıım oyunları görürler mi? Görmüyor. Öyley-

se, oynarım politikacıların kancaya takmayacağı dört «uyşal» oyun, günümüz gün ederim. Olur mu bana bir karışan? Olmaz diyecektir belki. Ama olur. Bir gün halkın ödediği vergilerle dönen bu çarkı halk yararına döndürmeyenlere de sorular sorulur.

«Murtaza»yı oynamayan Devlet Tiyatrosu, «Teneke»yi hiç oynamadı. Şimdi «Murtaza» aradan buna yıl geçtikten sonra özel tiyatrolardan birinde hazırlanıyor. «Teneke», de bir özel tiyatrodada oynamaktadır. Devlet Tiyatrosu elindeki sahnelerde gerçek Halk Tiyatrosu oluncaya kadar, büyük kent seyircileri «öncü» oyuları özel tiyatroların sahnelerinde görecelerdir. O vakite kadar halk ne yapacak? Karşılığı zor bulunacak bir soru. Halk iyice utanın cava, ve aydınları, yöneticileri onu gerçekten düşünlüceye kadar halk, vergisini vere vere. Tiyatrosuz kalacaktır

«Teneke» oyunu, Yaşa Kemal'in aynı adlı büyük hikâyeden geliyor. Hikâyesi kadar guzel, onun kadar etkilidir. Bu oyunu Yaşa Kemal kendisi yapmış. Tiyatro dergisinde açık tadığına göre, oyunun içi Gürliz Sururi üstelemiştir. «Baci doğrı söylemiş». Son zamanlarda romat ve hikâyelerden oyun çi karma işini pek veriyorlar. Hete bu kendi vazalarının yapmasını temelli yadrigırlar. İnsan «Teneke»yi gördükten sonra bunu hak veremiyor. Ortada bir «konu» vardır. Konuyu başka başka yazarlar ele alıp başka başka biçimlerde sunabilecekleri gibi, onu ilk getiren yazar da «eniden ele alıb başka bir biçimde sunabilir. Demek ki konu, vazanın kafasında daha çok özleşmiştir. Onu yeniden dürtmekte rahatsızız etmektedir. Bun dan başka, bir konunun başka biçimde sunulmasını gerektiren durumlar da olur. O zaman sanatçılar, okuyucu için romanını yazar, seyirci için oyununu, filmini yaparlar. Bunun sakınlı bir iş sayılması doğru ise, yazılı sanat yapıtlarının çevirisinden de sakınmalıdır. Çünkü çeviri de, bir dildeki konuyu başka bir dil yoluyla yehiden sunmaktadır ki, epeyce delefikiktir. Tartsılaşacak bir nokta şu: Konuyu başka biçimde isleme işini ilk yazarı mı yapsın, başkası mı yapsın? Yaşa Kemal, dergide şöyle diyor: «Teneke Üstüne çalışırken şunu öğrendim ki, eğer bir romanın hikâyeden piyes çıkarılsa bu mu yazarın kendisi yapmalı. Yazardan başkası romanı ya da hikâyeyi assı sunu içinde kalmağa mahkümür. — Bu onun çalısmasını köstekler. — Ben ne yarım, Teneke'nin konusunu aldım, bu konudan nasıl bir piyes olur, dedim. - ve öyle yazdım.»

Böylece, hikâyede okudukları mizdan birazı çıkmış, oyuna ve ni ögeler gelmiş. Ama aynı konu, Çukurovada, büyük toprak sahibi «ağa» lar pırıncı ekecekler. Pırıncı sinek yapacak. Halk kurtulacak. Ortada yarım yamaç bir yasa var. Başkanı kaymakam olan bir kurulu, pırıncıın bu yasaaya uygun olarak ekiliğ kaldırılmasına bakacak. Ama ağaların memurları, kaymakamları sindirmiştir. Halkın tutunacak dalı yoktur. Hükümet Ankara oturur. Ankara uzaktır. Ve ağaların parası, zoru, uzun kolu vardır. Son bir kaymakam görürüz. Biraz direnecek olur. Ama yan yatıp çamurra batır onu da sepetletirler. Ardından teneke kaldırıp uğurlatırlar.

Kimbilir kaçincisidir bu? Gelecek kaymakam ne olacaktır? Bu hep böyle sürüp gidecek midir? Halka sahip çıkan olmayaç mıdır? İnsan burada takılıp kahyor. Yaşa Kemal, kayma-

PABLO NERUDA

KAYMAK TABAKASI

Siz uduruk aristokratları Amerikanızın
Gülinçter, suratları
Daha din sivanmış memeller,
Kısrı gençler,
İbityath eşekler,
Tavçı mülk sahipleri, klüplerde
Sofra-sölen kahramanları,
Banka-borsa korsanları
Arjantin'in, Brezilyanın, Şili'nin züppeleri
Kaplan yürüyüslü, kumasıtlar, elçilik serşerileri,
Siz úcuk kızları aristokrasının
Etopur çiçekleri, mantarları
Kokulu mağaraların,
Emen bitkiler ne varsa
Kan adına, gübre adına, ter adına,
Boğan sarımsıklar
Feodal kolları bağı zincirler.

Otlakların titredigi o günler
Bollvarın nal sesleriyle
Ya da O'Higgins'ın (Yoksul erler,
Kirbaçlanmış halk, valmayak yiğitler)
İste o günlerde siz
Kıralın yambasındaydınız, papazların gölgesinde
Bayrağa hayrınu safındaydınız
Ama büyük rızgari halkın
Mızrakları heyheyeyip de yurdumuzu
Kollarımızın arasına bıraktığında
Ortaya çıktığınız yerden biter gibi,
Bütün toprakları çevirdiniz,
Yeni duvarlar çetiniz,
Yüzeyleri ve İnsanları yıgarak
Bölüşüntüz aranzda
Polisi de tekelleri de

Halk, savaştan yeni çıkışın halk
Bu kez maden ocaklarına gömüldü, kırların
İzz ve karankılı derinliğinde.
Taşlık çizgilerde düşle kalka
Yağlı fabrikaları isletti,
Kullibelerde çöaldılar
O taşın konutlarda
Başka safdist kimselerle.

Dindik, şaraba battı,
Terkedilmiş, bir kan iççiler ordusuna
Bir bit ordusuna yenilmiş.
Çevresinde duvarlar, gardıyanlar,
Emeksizdi, şarkızdı, solmuştu,
Allak bullak valnırlarında
Tek avutusu bir gitardı
Orfe'den nassis kalmış bir gitar
Kurdelavla, umutsuzlukla donanmış
Saklıordu halkın üstünde
Sanki yoksunluğum kusudu.

Ceviren: Cemal Süreya

kam sepetlenirken, Zeyno kariyi söyle konuturuyor: «Sen git, bizim için üzülme. Bundan sonra biz kendi başımızın çaresine kendimiz bakacağız.» Nasıl? Halk bugün kendi başının çare sine bakabilecek durumda mıdır? Türk halkı her türlü sömürmeye, haksızlığa sonuna kaçıktan gitmeyecek elbet. Ama bugün o güç, o olanak yok elinde. Eşitilmiş midir? Hayır. Örgütlenmiş midir? Hayır. Bir özü vardır, o öz yükseltir, evet. Ama nasıl bakacaktır ken di başının çaresine? Oyunun kılları arasında ağıları öldürme önerisi tartışılır bir ara. Eski bir eşkiyeli Memet Ali söyle der: «Ağa bir tene deşil, bin tene! Birini öldürüp dağa çikmış san ne çıkar?» Nasıl olur öyleyse? Koşulların gelişmesi mi kurtaracak halkı? İşlerin çözümlü koşullara bırakmak biraz alaturka görünüyor bana. Çünkü sömürüçüler koşularla da iş tedikleri gibi oynuyorlar, ayarı, vidası kendi ellerinde. Öyle kulanırlar ki bu vidayı, halk yüzük ve uslu dursun... Çıkış yolu, eğitim ve örgütlenmedir, denildiği vakit eğitimi küçümseyen aydınlarla hak veremiyor insan. Onlar, bunun içen gereklili yolları alamıyorlar. Ama işte Cumhuriyeti kurduk, bu kadar yıl geçti, koşular da kötü, halkın kurtuluşu gelmedi. Eğitimi savasını başın, bu savaşa kaptırmayı sömürüçilere, sonuç yaklaşın. Halk kendi başının çaresine bakacaksız o zaman baksın, değil mi?

Bir de su var: Sanat, sanaatin kendisi, sorunları çözer mi, yoksa onlara ışık mı tutar? Sanatçı bu noktada durursa görevinden kaytarılmış sayılmaz benzec. Bu kaytarma ise, bilgilerin, teknisyenlerin, yönetici beylerin işi ne? Halk onları niçin besler? Eğer sanatçı, toplum sorunlarını iyi seçip getiriyorsa, yapılıyla bu sorunlara gereği kadar ışık tutuyorsa görevini yapmıştır. Bence, Teneke, tam yerinde düşümlenmiştir. Biraz eğildürçül, ama daha çok düşündürçül bir oyun olmuş Teneke. Anlatım rahat. Kavranması kolay. Belki oynanması biraz zor. Ama İstanbulda ki topluluk o zorluğu yemmiş güzelce. Bir ara, ovundaki ağaçlardan birinin, Murtaza'nın, çok sevimli gösterilmesine takıldı. Öyle güzel konuşuyor, Tuncel Kurtiz öyle sevdirek oynuyor ki, bu sonuc, yazarın da, oyuncuların da, sanatın da amacına aykırıdır, oive düşünlüm. Seyirci, bu her vil binlerce insanın kırılması pahasına milyonlar vuran sömürüçilere kızacağı yerde onları seviyor, dedim. Belki bu nokta, oyunun yazılışı ve oynanışı konusunda tartışılacak en önemli yanlardan biri. Ama, halk sorunlarından buçak kaçan resmi tiyatroların ya macında, ortaya böyle yararlı bir iş getiren sanatçılara alkışla mak görev oluyor. Teneke önenli bir oyun. Bir yol açıp aradan daha önemli oyunlar gelecek olası. Ufak tefek kusurları üstünde, şimdi durmanın gereği yok. Gerçek halk tiyatrosuna kavuşduğumuz zaman dururuz. Özel tiyatrolardan bazıları simdi o vola yönelik mişlerdir. «Teneke»yi yazan, oynayan sanatçılara selam.

DOST YAYINLARI SUNAR

Nizam Hikmet'in 4 yeni kitabı

YENİ ŞİİRLER

7.50 Lira

SEYH BEDREDDİN DESTANI

4.00 Lira

KAFATASI

Oyun 4.00 Lira

İNEK

Oyun 4.00 Lira

DOST YAYINLARI, Necatibey Cad. 22/3
YENİŞEHİR — ANKARA

(YÖN — 025)

YENİ KİTAPLAR

Varlık Yayınevi yeni kitaplarını sunar:

1. Sabahattin Ali: İçimizdeki Şeytan (roman) 6 lira.
2. Dr. Yellowles: Ruh ve Aklı Bozuklukları, 5 lira.
3. B.Necatigil: Edebiyatımızda İslimler Sözlüğü, 3 lira.
4. John Steinbeck: Bir Savaş Vardı, 4 lira.
5. F.Nietzsche: Seçilmiş Düşünceler, 2 lira.
6. Sabahattin Kudret Aksal, Kahvede Senlik Var, 2 lira.
7. Panait Istrati: Baragan'ın Dikenleri, 2 lira.
8. Japon Masalları (Çocuk Klásikleri) 1 lira.

(YÖN: 023)

NUKLEER HARBIN

İLK HEDEFİYİZ

Clausewitz, «Harp, politikanın diğer bir yastıyla devamıdır» der. Asıl olan politikadır. Harp, politikanın aracıdır. Bu sebeple, savunma stratejisini politikadan ayırmaya imkân yoktur.

Dünyayı iki geopolitik görüş içinde incelemek mümkündür. ABD, Rusya ve Komünist Çin dinamik geopolitik bölgeleri, diğer bir deyişle, geopolitik mücadele merkezlerini teşkil ederler. Güney ve Güney Doğu Asya ile Avustralya Adalar Grubu, Orta Doğu, Afrika ve Güney Amerika bölgeleri de statik geopolitik bölgeler, yeni geopolitik mücadele sahneleridir. Dinamik geopolitik bölgelerden, statik bölgelere doğru devamlı bir geopolitik baskın mevcuttur. Meselâ Komünist Çin geopolitiğinin bugün için asıl baskısı Güney ve Güney Doğu Asya ile Adalar Grubu yönünde, Rusya geopolitiğinin baskısı da genellikle Orta Doğu üzerinden Afrika istikametinde görülmeye, Her iki geopolitik baskıyı, ABD, o bölgelerde bulundurduğu harp filoları (Altıncı ve Yedinci Filolar), bölgesel paktlar ve genel harp potansiyeli ile karşılamaktadır.

Bütün dünya meseleleri, bu bölgelerden çokçağa benzeyen. Orta Doğu, Türkiye ve Kıbrıs, politikanın çok hâletti olduğu bir kusağa rastlamaktadır. Tarih gösteriyor ki, Rusyayı Güneyden mağlup etmek kolaydır. Napoleon, Hitler, Rusyanın Batıdan fethini denemis, başarısızlığa uğramışlardır. Güneyden iki tümenle dalan Subutay ise Leningrad'a kadar gitmiş, ancak Cengiz çagırınca geri dönmüşür. 1854'de Karadenizden Rusya karşı harekete geçince, Car hemen barış yapmak zorunda kalmıştır. Toprak altı, toprak üstü kıymet hazinelerini düşünlerek diyebiliriz ki, Rusyanın yumuşak karnına Türkiye'den vurulur. Sun' peyk ve kırılarak füzeler bu kaideyi değiştirmiş değildir. O halde Rusyanın Güneye karşı son derece titiz olmasını anlayamız. Sicak denizlere ulaşma arzusu, Katerina'dan sonra ikinci planda kalmış, onun yerini Güneyden emin olmuş düşüncesi almıştır. Rusyayı, yumuşak karnından devamlı rahatsız etmemiz akla uygun bir davranış değildir. Türkiye yi atom üssü halinde bırakırsak, nükleer harpte ilk hedef Türkiye olacaktır. Montgomery, harpte tahrif, yeniden toplanma ve ıgal olmak üzere üç saha var diyor. Modern harplerde tahrif sahası çok kısa sürecek ve Türkiye tahrif sahasının temel hedeflerinden biri haline getirilmiştir.

NATO, GÜVENLİĞİMİZİ SAGLAYAMAZ

1856 Paris Antlaşmasıyla NATO antlaşması arasında büyük bir benzerlik vardır. Paris Antlaşmasıyla Avrupa devletleri umumî hukukundan faydalananımız karara bağlanmış ve Osmanlı Devletinin toprak bütünlüğünü garanti altına alımıştı. Zâhiren iyi bir noktada bulunuyorduk. Fakat bu zâhiren görünüşün gerisindeki büyük acıların kimse farına varamadı. Antlaşmanın üzerindeki benzer iki sene geçmişti. Ciddede karişıklık çıktı, İngiliz ve ransız elçiliği ödürlümlüştü. Avrupa devletler hukukundan faydalandıkımız bu devrede İngiliz ve Fransız donanması derhal harekete geçerek şehri bombardıman ettiler. Antlaşmanın dördüncü yılında, Suriye'de Durziler ile Mâruniler arasında çıkan anlaşmazlığı bahane ederek Fransızlar Suriye bir tümen çkarıldılar. Cebelîlibnan'a bir cins muhtariyat sağlayan imtiyazlar verildi. Antlaşmanın beşinci yılında, toprak bütünlüğümüzü garanti etmiş olan müttiflerimiz etkisi ve baskısı ile, aruzum bilâfîna, Eflâk ve Buğdan beylikleri birleştirildi. Başına Prusya hükümdarının yeğeni bir prens getirildi.

Kaderi Kıbrıs'a pek benzeyen Girit'te, toprak bütünlüğümüzü garanti eden devletler, 1866 yılından itibaren baskularını artırmışlardır. Girit'e önce bazı imtiyazlar, sonra muhtariyet sağladılar. Nihayet Balkan Harbinde, gene Avrupa devletlerinin yardımıyla, Girit Yunanistan'a ilâk edilmiştir.

Paris Antlaşmasından 22 yıl sonra, 1856'da toprak bütünlüğümüzü garanti eden devletler, topraklarını paylaştırmak üzere Berlin'de bir araya geldiler.

NATO Antlaşması ile Paris Antlaşmasını şüphesiz bir tutmuvoruz. An-

MİLLÎ SAVUNMA STRATEJİSİ

(CHP Manisa Milletvekili Emekli Kurmay Yarbay Mustafa Ok'un Sosyalist Kültür Derneğine yaptığı konuşma)

cak Paris Antlaşmasının özellikle Osmanlı Devletinin bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü garanti eden hükümleri ile NATO Antlaşmasının 1-5. maddeleleri arasında sağlamış bir yakınık vardır.

Johnson mektubundan sonra anlaşıyor ki, hiç bir ittifak sistemi millî güvenliğiniz için nihai bir garanti söylemeyecektir. Politikamızı sahip çıkılmamızı. Politikamızın içinde bulunduğu sistemlerin umumi politikasının gerisinde bir slırüklenme haline düşmesine razı olmamalıyız. Millî güvenliğimizin anlaşmalardan çok, devletlerarası dengeye, millî gücümize ve basiretli bir politika izlenmesine bağlı olduğunu gösteren her türlü örnek ve tecrübe tarihimize bulmak mümkündür.

Johnson mektubundan sonra, NATO'nun güvenilirliği üzerinde hassasitledi. Durumuzdur. NATO'nun belli başlı üç fonksiyonu vardır:

1 — Dış saldırıyla karşı ortak savunma.

2 — Üye devletler arasındaki anlaşmazlıkların arabuluculuk yoluya çözülmesi.

3 — Kalkınma ve gelişme için işbirlikleri.

NATO'nun ilk fonksiyonu, üye memleketlerin bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü garanti edilmesidir. Üyelerden birine karşı yapılmış saldırısı, hep sine karşı yapılmış sayılır. Antlaşma bu noktada o kadar ileri gitmektedir ki, bir müttif devletin gemi ve uçaklarına karşı girişilen saldırısı dahl, bütün üye devletlere yönetilmis saymaktadır. Antlaşmaya göre, Karadenizde çıkan Amerikan harp gemileri dolayısıyle, Amerika saldırısına karşı NATO'nun işleyip işlemeyeceği belli değildir. İlk dört nota, millî güvenliğimizin garanti altında olmadığı göstermektedir. Bu sebeple Rusya tahriften vazgeçmeli, politika değiştirilmelidir. Türkiye ve Orta Doğunun atom silahlarından tecrit edilmesi sağlanmalıdır.

Rusya'nın yumuşak karnına Türkiye'den vurulur.

2 — Rusya Gümneyine karşı çok hassastır.

3 — Rus bombalarının ilk hedefi Türkiye'dir.

4 — Rus saldırısına karşı NATO'nun işleyip işlemeyeceği belli değildir.

5 — İlk dört nota, millî güvenliğimizin garanti altında olmadığı göstermektedir. Bu sebeple Rusya tahriften vazgeçmeli, politika değiştirilmelidir. Türkiye ve Orta Doğunun atom silahlarından tecrit edilmesi sağlanmalıdır.

RUSLAR VE AMERİKALILAR ANLAŞIRLARSA...

Johnson'un mektubun ortayaçıktığı başka bir önemli mesele, Amerikan askeri yardım malzemesinin kullanılmasıyla ilgilidir. Johnson, malzemeyi, onun rızasıyla kullanabileceğini yazmaktadır. Bu durumda önemli sorular ortaya çıkmaktadır: Askeri Yardım Anlaşmasına göre, 1938'de olduğu gibi bir Hatay yürüyüşü yapmak bugün mümkün müdür? Bir Molla Barzanî hareketine karşı bu silahları kullanabilir miyiz? Amerikan yardım malzemesini kullanmadan bu ve buna benzer meseleler çözebilir miyiz?

Üzerinde dikkate durmamız gereken başka bir mesele, 1962 yılı Küba Bühranı dolayısıyle bizim sırtımızdan yapılan takasıdır. Ruslar, Küba'dan füzelerini çekmişler, Amerika da Türkiye'den Jüpiterleri kaldırılmıştır. İki büyük devletin Türkiye'yi bir muvazaza üssü olarak kullanmalarının tehlikelerine karşı uyanık bulunmalıyız. Rusya ve Amerika uzlaşabilir. Eğer biz politikamızı, Rusya ve Amerika hiç bir zaman anlaşmazlıklar görüşü üzerine oturtursak, büyük hata işleriz. Evvelce Rusya ve İngiltere anlaşmazdır. Almanya tehdidi, Rusya ve İngiltere anlaşmazdır. 1916 Rus — İngiliz gizli anlaşması, Boğazlar bölgesinde Rusya tarafından öngörülüyordu. Bu sebeple tahrifciliğin vazgeçip, Rusya ile Atatürk'ün kurduğu 1923 ilişkilerine dönmemeliyiz.

TÜRK — YUNAN HARBI

Türk — Yunan Harbinden çok söz edildi, bu mesele üzerinde de biraz durmak isterim. Yunanistan ile kara hattı 204 kilometredir. Ama bu genişlik hemen daralır ve önümüzde 25 ile 30 kilometre genişliğinde ve 300 kilometre uzunlığında bir koridor çıkar. Bu dar şeritte, Arnavutlar ve Bulgarlarla beraber olmadıkça harp yapılamaz. Manevra sahası yoktur. Netice almak için kara harbi ile birleştirilmiş bir amfibik harekât veya hava indirmesini ihtiyaç vardır. Bunun da ne geniş imkânlara ihtiyaç göstereceğini ve ne deprece güç olacağını kestirmek mümkünür. İstilâ tipi bir amfibik harekâtı bugün dünyada bir kaç devlet başarabilir. Ve esasen Ege Denizine sokulacak Amerikan Altıncı Filosu, Türk — Yunan harbini önyelebilecek götürecek. Geriye ne kalmış? Hava ve deniz bombardımanı. Başlı başına bunlarla, atom kullanılmış bir harp kazanılamaz. Ne var ki Kıbrıs da elden giderse, Türkî-

ye'nin bütün Batı ikmal yolları Yunanistanın eline geçecektir. Bu durumda bir nefis müdafaaegis karşısında kalacağız. Yapılacak iş, gayet kararlı ve önceden planlanmış biçimde, harp ilân etmeksi, baskın tarzında 12 Adaların hepsi veya en önemlilerini, sâr'atle ve şartlı olarak işgal etmektedir. Adalarla tâkimat yoktur, hârekât 24 saatte tamamlanabilir. İşgal, Kıbrıs için de siyasi bir baskın maniwillâsi teşkil edebilecektir. Ne var ki devlet tecrübesinden yoksun bir kadro elinde meselelerimiz nasıl çözülecektir? Hiç değilse Kıbrıs konusu hâledinçeye kadar güçlü bir koalisyonu gitmeyi ilzûmî görürüm.

SORULAR

Mustafa Ok, bundan sonra çeşitli soruları cevaplandı:

SORU — Nazik noktadayız. Durumumuza iki büyük devletle ilişkiler dışında düşünmek mümkün değil. Üç çözüm şeviden hangisini uygun bulur sunuz? a) İki devletten birine bağlanmak, b) Üçüncü Dünya safına katılmak, c) Aktif bir bağımsızlık politikasıyla iki büyük devletin vakıflaşına sına çalışmak.

CEVAP — İki büyük potansiyelin kontak ucundayız. Almanya, Vietnam ve Kore de aynı durumda. Kritik temas ucunda olmak, devamlı tehlîke taşır. Kore, Vietnam ve Almanya bölgeleridir. Amerika'dan çok Amerikanlık Türkîyenin çarlarını uygun değildir. Bu sebeple, büyük devletlerden birine bağlanmak doğru olmaz. İki büyük devletin ikisini birden gîcendirecek bir tarafızlık politikası da tehlîkelidir. Her iki büyük devletin çarlarını birleştiren bir dengede durmayı bilmeliyiz. Atatürk bu dengeyi kurmayı başarmıştı. Bunu için bağımsız, kişilik sahibi bir dış politika zorunludur. Rusyanın Güneyinden emin olması sağlanmalıdır.

SORU — Amerikan üsleri kalkmadan, Orta Doğunun nükleer silahlardan tecridi mümkün olabilir mi?

CEVAP — NATO'ya mensup Kuzey Avrupa ülkelerinde nükleer silahlar yoktur. General de Gaulle, kendi emrinde kullanamayacağı nükleer silahları Fransız topraklarında yer vermektedir. Fransa evvelce, nükleer silahları kabul etmiş, ama de Gaulle kaldırdı. Bu bir basret ve sevgi meselesi. Ben, Türkîyenin atom silahlardan tecrid edilmesinin bir yolu bulunacağımı inanıyorum. Meselâ çok tarafsız atom gîcine katılmadık. Bunu daha öteye götürürebiliriz.

SORU — Bizi ittifaklardan çok, büyük devletler arasındaki denge, millî gücümüz ve basiretli bir dış politika korur, dediniz. O halde NATO'da kalmak niye?

CEVAP — Önemli olan, ittifak sistemini güvenliğimizin tek garantisi saymak biçimindeki tehlîke bir tutumdan kurtulmaktır. General de Gaulle uyamkılık içinde Fransa NATO'dadır. fakat politikasını çizerken Çin ve Çincli Dünya gibi unsurları hesaba katıyor. Millî güvenliğimiz toplukun NATO'ya bırakılmaz.

SORU — Türk topraklarında bulunan nükleer silahlar, NATO Antlaşması gereği midir? Yoksa Amerika ile olan ikili anlaşmalarla dayanarak mı getirilmiştir?

CEVAP — Nükleer silahlar ikili anlaşmalarla gelmiştir. NATO gereği değildir. Sanırım ki NATO çerçevesinde, ikili anlaşmaları elde etmek daha kolay olmaktadır.

SORU — Amerikan harp gemilerinin Karadenize son çıkış, Montreux anlaşmasına uygun olarak mı yapılmıştır?

CEVAP — Dışları Bakan uyandır, dedi. Şimdilik bunu kaydetmek le yetinem.

SORU — Rusya karşı 1925 politikasına dönelim, dediniz. Bununla bir saldırmazlık paktının imzalanmasını mı kastediyorsunuz?

CEVAP — Atatürk, «Türk — Rus yaklaşması dünya barışının vararına dir» diyor. Bunun gereğini yerine getirmeliyiz.

SORU — 12 Adaya çıkartma yapılsısa, Amerikan tutumu ne olur?

CEVAP — Kıbrıs giderse, artık bir nefis müdafaaegis söz konusudur. Amerikanın meseleyi bu noktaya kadar getireceğine ihtimal vermek istemem. Ama bu ihtimali de varit görüp, gerekli tedbirleri almak lazımdır.